

Velenje
SP Do 0
RUDAR
1994
070.489(497.12 Velenje
9000792.4

KNJIŽNICE KULT. CENTRA
I. NEREPNIK V. VELENJE
COBISS

VELENJE

RUDAR

leto XXVIII

maj 1994, številka 4

RAZVOJ IN SAMO RAZVOJ

V velenjskem premogovniku smo imeli vedno posluh za pravočasno uvajanje tehnoloških in tehničnih novosti v proizvodni proces. To še danes uvršča naše podjetje med najsodobnejše opremljene, hkrati pa tudi največje podzemne premogovnike v Evropi.

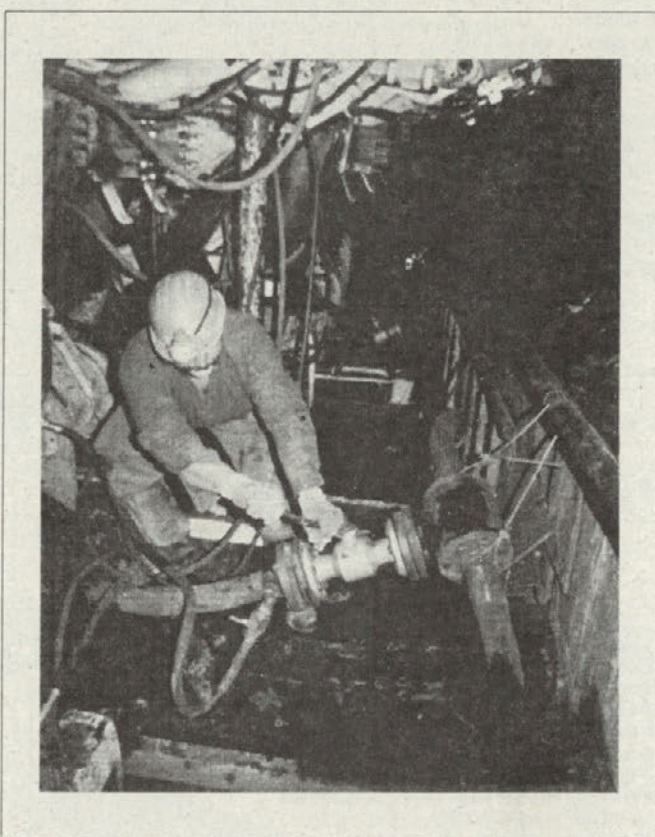
Podobno kot celoten energetski sistem se tudi RLV srečuje z velikimi težavami zaradi nedorečenosti strategije Republike Slovenije v politiki preskrbe z energijo. V Velenju se kljub temu prilagajamo, kot je to sploh mogoče. Zastavili smo zelo restriktivno politiko zmanjševanja in predvsem kontrole stroškov ter omejevanja pri zaposlovanju. Hkrati s tem smo intenzivirali aktivnosti na področju večje prodaje premoga široki potrošnji. Vse to kaže, da se je naše podjetje pripravljeno spopasti z nastajajočimi težavami predvsem z lastnimi silami.

V tako težavnem obdobju je še posebej pomembno, da se vsa pozornost posveča raziskovalno-razvojni dejavnosti, ki lahko v veliki meri pripomore k ekonomsko učinkovitejši proizvodnji premoga. Kratkoročno gledano predstavljajo vlaganja v razvoj in nakup nove opreme strošek, ki zelo bremeni življenje premogovnika. Dolgoročno pa tako porabljena sredstva predstavljajo investicijo, ki omogoča nadaljnje življenje podjetja. Samo sodobni tehnološki procesi in oprema omogočajo konkurenčnost našega proizvoda.

V RLV smo se v letu 1993 odločili intenzivirati raziskovalno-razvojni dejavnost in smo v ta namen oblikovali tudi posebno organizacijsko obliko. S precej napora in dogovarjanja nam je uspelo na Ministrstvu za znanost in tehnologijo Republike Slovenije registrirati Sektor za raziskave in razvoj kot raziskovalno enoto.

To nam sedaj omogoča, da se prijavljamo na različne razpise, kjer država pomaga pri financiranju razvojnih programov. Trenutno pripravljamo nekaj projektov, za katere sodimo, da bi jih lahko uvrstili v razpis za sofinanciranje tehnološkega razvoja. To so predvsem projekti s področja ekologije, koristne uporabe produktov zgorevanja in odžveplanja iz TEŠ, racionalne rabe električne energije, razvoja logističnega sistema, itd.

Lani smo posebno pozornost posvetili uvajanju metod projektnega vodenja, ki je posebej primerno za izvedbo zahtevnih projektov v težavnih situacijah. Projektno vodenje namreč omogoča, da se v določenem trenutku v izvedbo zahtevnih projektov vključijo vsi razpoložljivi resources (strokovnjaki, oprema), ne glede na organizacijsko pripadnost. V začetku je bilo nekaj težav pri uvajanju takšnega načina dela, vendar si je integralni pristop k reševanju zahtevnih nalog že našel ustrezno mesto v delovanju podjetja. Nenazadnje se razvojna dejavnost ne dogaja samo v razvojnih oddelkih, ampak je sestavni del vseh organizacijskih struktur podjetja. Tudi letos bomo izpeljali projektno šolo, s tem da bodo s konkretnimi temami sodelovali udeleženci z vseh področij v podjetju: tehničnega, gospodarskega in kadrovskega.

Težišče raziskovalno-razvojne dejavnosti v prihodnjem obdobju bo predvsem na:

- zagotavljanju zanesljivosti obratovanja,
- usklajenosti tehnologije in tehnike,
- ekološko manj oporečni proizvodnji premoga,
- ekonomsko učinkoviti proizvodnji in
- humanizaciji dela.

*mag. Milan Medved
pomočnik tehničnega direktorja
za raziskave in razvoj*

RAZISKAVE IN RAZVOJ

PROJEKT B/5b

mag. Milan MEDVED, pomočnik tehničnega direktorja za raziskave in razvoj

RLV se nahaja pred težko odločitvijo ali naj prične z odkopavanjem premoga v severozahodnem predelu. V to področje so bila vložena precejšnja sredstva za pripravo na odkopavanje. Spremembe, ki se dogajajo v politiki preskrbe Slovenije z električno energijo, pa terjajo od nas temeljit premislek o nadaljnjih ukrepih. SZ področje je problematično predvsem zaradi bližine vodonosnih peskov. Ne smemo pa pozabiti, da je to področje kvalitetnega premoga in da v konceptu postavlja določene omejitve za nadaljevanje odkopavanja južnega krila oz. centralnega dela jame Preloge.

Eden od največjih problemov, s katerim se v zadnjem času ukvarjamo tako z vidika vodenja odkopov kot izdelave prog, je utrjevanje razrušenega dela sloja premoga in zapolnjevanje odkopanih prostorov. V ta namen smo v začetku leta 1993 začeli s pripravo projektne dokumentacije za poizkusno odkopavanje na etaži B/5b s hkratnim utrjevanjem in zapolnjevanjem. Lahko rečemo, da je bil to eden največjih projektov uvajanja novosti v tehnološki proces v zadnjih letih.

V tem projektu, ki smo ga izvajali po principih projektnega vodenja, so sodelovali strokovnjaki z vseh področij RLV. Za določena opravila, ki jih sami nismo mogli opraviti, pa smo angažirali cel niz zunanjih izvajalskih organizacij. Izvedba projekta je bila zelo zahtevna tudi po ekonomski strani, saj je bilo treba v zelo kratkem času zagotoviti precejšnja finančna sredstva.

Ugotovimo lahko, da so k uspešni izvedbi poizkusnega odkopavanja pripomogli vsi sodelujoči, ki so se bili v kratkem časovnem obdobju sposobni prilagoditi nastopajočim zahtevam. Tudi praktični rezultati poizkusa so razveseljivi, saj nam je uspelo v posameznih časovnih obdobjih doseči dobre proizvodne rezultate.

Mnenja nekaterih, ki so sodelovali pri projektu!

Marjan KOLENC, tehnični direktor RLV

Z odkopavanjem prihajamo v področja, kjer ni možno pridobivanje premoga po obstoječi tehnologiji in intenzivno iščemo nove tehnologije, primerne za odkopavanje določenih višin slojev premoga. Poleg tega se vedno bolj kaže potreba po tehnologiji, ki omogoča odlaganje odpadnih snovi v odkopane rove.

K odločitvi za projekt B/5b je prispeval tudi razvoj transporta in različnih materialov za zapolnjevanje.

V delo projekta je bilo vključenih veliko rudniških strokovnjakov z vseh področij, od razvoja, projektive do operative. Projekt je bil tudi velik finančni zalogaj.

Bil je najmočnejši razvojni projekt in prva projektne vodena razvojna naloga v RLV. Poleg tehnologije mešanja in vračanja paste v jamo smo preizkusili tudi predelano podporje.

Z vidika premogovnika je projekt pomemben zaradi:

- novih spoznanj pri odkopavanju novih delov jame (severozahodni predel),
- spoznanj za obstoječo tehnologijo odkopavanja,

- novih izkušenj pri pripravi paste in vtiskanja paste za odkop.

Nadaljevanje projekta B/5b oz. njegov sestavni del je odkopavanje na plošči B/6b, kjer bomo videli rezultate poskusa, predvsem rezultat vtiskanja mase (kakšni so razlezi, trdnost vezanega dela).

Celoten projekt je del projekta OSP, vendar smo z njim pridobili dragocene izkušnje za sedanja odkopavanja, to je za pripravo etaž in izgradnjo prog po utrjenem starem delu.

Franc PLANINC, tehnični vodja poskusa

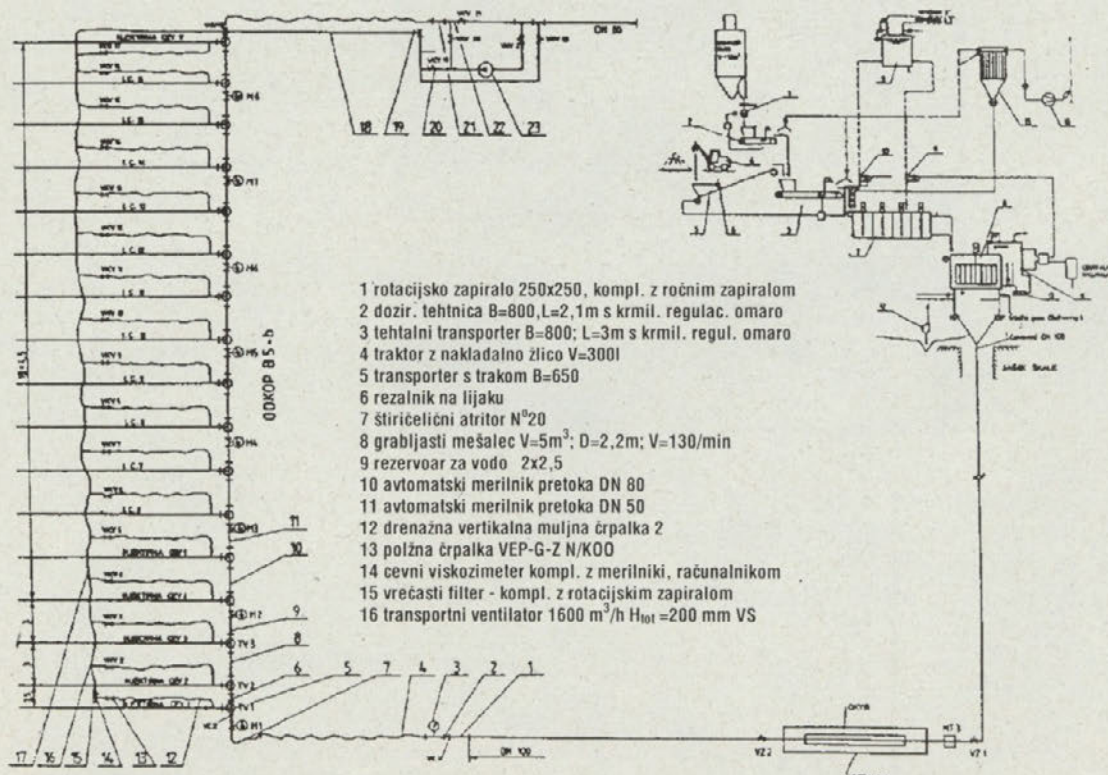
Poizkus odkopavanja plošče B/5b z zapolnjevanjem in utrjevanjem odkopnega prostora se je praktično pričel s pripravo odkopne plošče. Pri načinu odkopavanja, kjer je pridobivanje premoga predvideno le iz podkopnega dela odkopa, mora biti hitrost napredovanja odkopa znatno večja kot pri načinu tako-imenovane vertikalne koncentracije, kjer se izvaja pridobivanje premoga tudi iz nadkopnega dela odkopa. Zaradi tega je tehnologija izdelave prog temeljila na zahtevi, da so etažne proge v območju pridobivanja podgrajene tako, da ranjanje in odstranjevanje elementov podgradnje prog čim manj ovira napredovanje odkopa. Zato je tehnologija izdelave prog določala manjšo gostoto jeklenega ločnega podporja, kot je to z ozirom na geomehanske pogoje potrebno, razlika do potrebne nosilnosti pa naj bi bila nadomeščena z vgradnjo kompozitnih sider. Kompozitna sidra so narejena iz steklenih vlaken in poliesterske smole, zato ne predstavljajo ovire pri napredovanju odkopa, ker jih kombajn reže skupno s premogom.

Med izdelavo prog se je izkazalo, da so bili rudarsko geološki pogoji slabši od prognoziranih, zato odkopne plošče ni bilo možno pripraviti v projektiranem obsegu. Lega krovnine namreč ni omogočala izdelave plošče v dolžini 120 m, ampak le v dolžini 77 m. Tudi geomehanske razmere niso bile ugodne, zato smo zmanjšanje gostote podgradnje prog uresničili le delno in je bil tako pretežni del odvozne proge podgrajen z medsebojno razdaljo ločnih okvirjev 600 mm. V preostalem delu pa je bila začetna konvergenca prog prevelika, da bi gostoto podporja lahko zmanjšali. Krajša dolžina odkopne plošče je imela za posledico tudi dejstvo, da se nam je s tem znatno skrčilo poizkusni poligon.

Montaža odkopne in zapolnjevalne opreme v jami kot tudi na površini je potekala v glavnem brez posebnih težav po izdelanem programu.

Po opravljenem tehničnem pregledu je pričel odkop obratovati 10.1.1994.

V začetni fazi so nastopale velike težave predvsem pri obratovanju zapolnjevalne opreme na odkopu in tudi na opremi za pripravo paste na površini. Kot glavna pomanjkljivost so se pokazali triptotni ventili za usmerjanje paste v injektivne cevi. Zaradi

- 1 rotacijsko zapiralo 250x250, kompl. z ročnim zapiralom 2 dozir. tehnica B=800, L=2,1m s krmil. regulac. omaro
- 3 tehtalni transporter B=800; L=3m s krmil. regul. omaro
- 4 traktor z nakladalno žlico V=3000
- 5 transporter s trakom B=650
- 6 rezalnik na lijaku
- 7 štiricelčni atritor N^o20
- 8 grabljasti mešalec V=5m³; D=2,2m; V=130/min
- 9 rezervoar za vodo 2x2,5
- 10 avtomatski merilnik pretoka DN 80
- 11 avtomatski merilnik pretoka DN 50
- 12 drenažna vertikalna muljna črpalka 2
- 13 polžna črpalka VEP-G-Z N/K00
- 14 cevni viskozimeter kompl. z merilniki, računalnikom
- 15 vrečasti filter - kompl. z rotacijskim zapiralom
- 16 transportni ventilator 1600 m³/h H₁₀₁=200 mm VS

SCHEMA NAPRAV ZA ZAPOLNJEVANJE

POSKUS B/5b

zabitja ventilov je prihajalo do velikih zastojev pri delu. Nastopale so tudi težave pri zagotavljanju varnosti zaposlenih v smislu varovanja sistema pred previsokimi tlaki paste v zapolnjevalnem sistemu. Zaradi tega smo morali dela večkrat prekinjati, da smo z ustreznimi ukrepi zagotovili varne delovne pogoje.

V mešalnici paste pa so nastopale napake v programu računalniškega vodenja mešalnice in tudi na posameznih elementih sistema priprave paste. Ob vseh teh pomanjkljivostih je bilo zelo težavno vskladiti napredovanje odkopa z odpravljanjem pomanjkljivosti na zapolnjevalni opremi, kajti odkopna plošča je bila precej kratka in obstajala je nevarnost, da bomo ploščo odkopavali ne-da bi bili pri tem uresničeni cilji poizkusa.

Z velikim angažiranjem vseh, ki so sodelovali pri izvedbi tega projekta, so bile pomanjkljivosti v veliki meri odpravljene tako, da smo v drugi polovici odkopne plošče dosegli rezultate, ki lahko služijo kot izhodišče pri nadaljnji uporabi tehnologije odkopavanja z zapolnjevanjem in utrjevanjem narušenega starega dela.

V tem delu odkopne plošče smo namreč dosegli popravec dnevni napredek odkopa 4,15 m/dan. Popravec dnevni izkop premoga je znašal cca 1600 ton/dan, ob učinku 32 ton/dnino. Volumen čiste zapolnitve starega dela pa je znašal 0,24 m³ paste na m² odkopne plošče.

Kako debelo plast starega dela smo s tem utrdili je težko napovedati. Na osnovi opazovanj intenzivnosti rušenja starega dela in strukture le-tega, bi lahko debelina utrjenega sloja starega dela v povprečju znašala tudi več kot en meter.

Dokončno oceno uspešnosti zapolnitve in utrditve narušenega starega dela bo možno podati šele ob odpiranju in odkopavanju naslednje etaže B/6b.

Čeprav je bilo težišče poizkusa na zapolnjevanju in utrjevanju odkopanega prostora, ne gre zanemariti tudi drugih novosti, ki so bile hkrati preizkušene in to predvsem na odkopni opremi. Konstruktorsko dopolnjeno odkopno podporje je omogočalo učinkovito podpiranje stropa in stene podkopa. Uspešno je bilo urejeno bočno presipanje premoga iz odkopnega na smerni transporter z namestitvijo v obliki loka narejene odklonske stranice. Na dveh sekcijah je bil preizkušen elektrohidravlični krmilni mehanizem. Preizkušen je bil tudi nov dvobobenski

kombajn, kontrola nivelete odkopa z laserjem, razsvetljava odkopa, ipd.

Z ozirom na navedene težave, ki so spremljale poizkus, smo lahko z rezultati zadovoljni. Pri tem je treba upoštevati dejstvo, da nihče od sodelujočih pri tem projektu ni imel izkušenj s tega področja in da je večina zapolnjevalne opreme prototipne izvedbe.

Borivoj OPREŠNIK, vodja projekta utrjevanja in zapolnjevanja

Idejna zasnova projekta zapolnjevanja in utrjevanja za odkopom je nastala v razvojni skupini. Osnovni cilj tega projekta je bil poskusiti zapolnjevanje za odkopom dela premoga, zato da bi odpravili vmesni steber med etažami in povečali izkoristek premoga. V ta namen smo morali poiskati ustrezen material, mešanico in način, kako jo spraviti v jamo, za odkop.

Celotno investicijo sestavlja:

- mešalnica za suho mešanje in ob njej sistem za transport bentonita s tlačno posodo v mešalni silos (lokacija bivši EFE),
- mokra mešalnica, kamor cisterne prepeljejo suho mešanico,
- mešalnica paste (jasek Škale).

Mešalnica paste je bila zgrajena v celoti nanovo ob mešalnici za emulgat in pepel. Je kontinuiranega tipa, kjer se s pomočjo tehtalno dozirnih gumijevih trakov pripravljena suha mešanica dovaja v pretočno mešalo (atritor). Vsi postopki so avtomatizirani. Suho mešanico sestavljajo apno, bentonit in pepel, v mešalu pa se dodata še rdeče blato in voda. Rdeče blato dodajamo kot stabilizator. Je odpadki pri proizvodnji glinice v Kidričevem. Ker vsebuje okoli 40% železovega oksida, je rdeče barve. Tako pripravljena pasta se nekaj časa homogenizira v počasnem mešalu, nato pa transportira v jamo s črpalko SCHWING, ki po okoli 2 kilometra dolgih ceveh premera 100 in pod pritiskom 100 barov potiska pasto neposredno za odkop. Cevi so opremljene z elektronskimi manometri, pretkometerom in visokotlačnimi ventili. Ves postopek je avtomatiziran in teče neprekinjeno, ne da bi motil delo na odkopu.

Pasta prične vezati po nekaj urah, v tednu dni pa doseže trdnost. Najpomembnejša je njena stabilnost, saj tvori nosilno plast s premogom. Poskusi s pepelnim emulgatom niso dali tako dobrih rezultatov, saj se je v ceveh sesedal, medtem ko lahko pasta v ceveh stoji dalj časa in potem nemoteno teče naprej. Pasta ima na plošči razrez okoli 25 cm, emulgat pa 41 cm in več.

Celoten poskus ima osnovo v nemški tehnologiji, le da so jo pripravili za injektiranje, ne pa za utrjevanje sloja kot pri nas. V tem je bistvena razlika, poleg tega pa smo mi pasto razvili sami.

Program, ki uravnava kvaliteto pripravljene paste in zagotavlja neprekinjen

proces, je delo firme MIEL iz Velenja v sodelovanju s firmo AMI s Ptuja. V našem primeru je bil prvič izveden poskus krmiljenja procesa s površine v jamo, s tako imenovano "fuzzy logiko", za kar smo razvili povezavo več različnih komunikacijskih procesov; po vodih za govornico napravo, celoten proces pa smo spremljali prek petih računalniških ekranskih slik. S tem smo lahko proces neposredno nadzirali, zaganjali, ustavljali in polavtomatsko popravljali. Ta poskus nam je v celoti uspel!

Seveda pri vsem delu ni šlo brez težav. Imeli smo jih pri delu z ventili, ki so montirani na koncu cevi, ki niso zdržali prevelikih pritiskov. Nadalje je bilo nekaj težav pri umerjanju viskozimetra, s komunikacijami ter nekaj napak pri začetnih doziranjih sestavnih delov mešanice.

V celoti ocenjujem, da je poskus uspel in je vse pripravljeno za centralno injektiranje. Pripravljen je testni poligon in etaža B/6b, to je vzporedna proga,

Anton JURŠNIK, strojni projektant

Projekt B/5b je bil za nas nov glede tehnologije in strojne opreme. Zato smo morali k njegovi pripravi drugače pristopiti, kot smo bili vajeni dosedaj in ta priprava je trajala več kot eno leto, poskus pa le dva meseca.

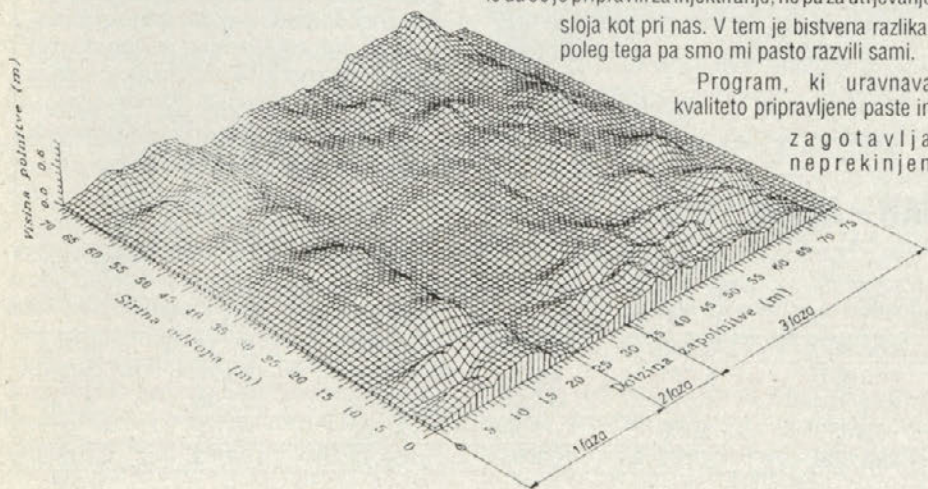
Strojniki smo imeli težave s tem, da nismo imeli nobenih podatkov o potrebni opremi. Najprej smo meritve tlakov improvizirali sami, kasneje pa smo to nalogo predali Rudarskemu inštitutu v Ljubljani. Zanimalo nas je predvsem, kakšne bodo izgube tlakov pri transportu paste glede na njeno recepturo. Brez tega podatka ni možno naročiti opreme. Ker je imel RIL težave z merilno opremo, smo te podatke dolgo čakali in se do njih končno dokopali kar sami. Z manometrom smo izmerili padce tlakov v različnih premerih cevi in dobili dokaj zanesljive rezultate. Na njihovi osnovi smo pripravili natečaj za izdelavo opreme. Del opreme je uvožen - različni ventili, manometri, merilno-krmilni del v mešalnici - del pa domače izdelave - cevovodi, vse naprave za povezavo merilno-krmilne opreme, črpalka. Ta je svoje delo dobro opravila.

Ocenjujem, da je poskus po strojni strani uspel, saj so nam mnoge stvari bolj jasne, vemo kaj potrebujemo, kaj je treba popraviti, dodelati.

Pri tem delu smo vsi pridobili veliko praktičnih izkušenj in zame je bilo sodelovanje pri projektu zelo zanimivo. Pokazuje se je, da je pomembna organizacija dela, poučevanje ljudi, ki sodelujejo pri projektu. Delo bi potekalo bolje, če bi bil odnos ljudi do opreme boljši; nekaj stvari se je izgubilo, nekatera navodila za delo z opremo niso bila dovolj natančna...

Projekt je v smislu poskusa končan, bistveno pa je njegovo nadaljevanje na plošči B/6b, kjer bomo preverili, kaj smo naredili med poskusom na plošči B/5b. Dobro bi bilo, da bi nadaljevanje projekta opravljal isti team ljudi, ki je sedaj že vpeljan.

Prikaz prostorske razporeditve vtisnjene paste v odkopani prostor plošče B/5b

Glasilo Rudar izdaja Rudnik lignita Velenje - Ureja redakcijski odbor - Diana Janežič (odgovorna urednica), Ivo Avberšek-Hans (tehnično urejanje), Božena Steiner, Aca Poles, mag. Boris Salobir - Naslov uredništva RILV, Partizanska 78, 63320 Velenje, telefon 853-312, interno 18-15 - Naklada 4000 izvodov - Tiska Tiskarna Bizjak Velenje. Pomnenju Ministrstva za informiranje z dne 14. 2. 1992, št. 23/67-92, se glasilo Rudar šteje za izdelek iz tar. št. 3, ič. 13 Tarife prometnega davka.

PROIZVODNJA

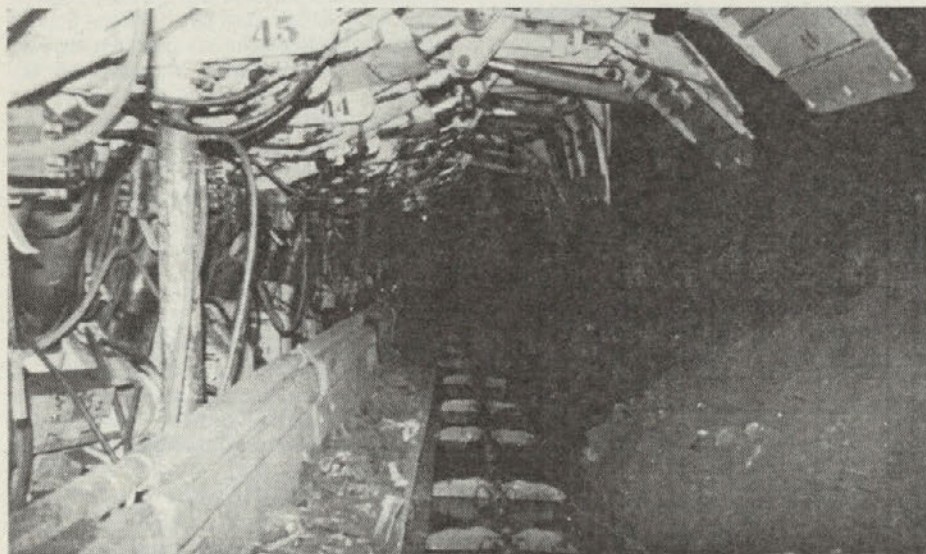
NOV POMEMBEN DELOVNI USPEH

V jami Preloge je bil dosežen nov delovni uspeh. Obrat Priprave, številka 17, je s prebojem na koti -100 dokončal drugo fazo pristopnih prog za odvodnjavanje triade. Odvodnjavanje triade je izrednega pomena za odkopavanje tako severozahodnega predela kot tudi centralnega dela jame Preloge, saj voda, akumulirana v triadnih skladih na severnem obrobju premoškega sloja, predstavlja potencialno nevarnost pri izvajanju del v teh področjih.

Pristopne proge za odvodnjavanje triade v severozahodnem predelu so bile izdelane na podlagi osnovnega rudarskega projekta in treh odmikov od njega, s katerimi so bile regulirane nastopajoče spremembe pri izvajanju del. Osnovni projekt so leta 1988

vožno progo v severnem krilu (dolžina objekta 784 m),

- v drugi fazi se izdelata dve pristopni progi, ki se povežeta s prečnikom na koti -100; prečnik bo služil za izdelavo odvodnjevalnih vrtin v triadne sklade (dolžina ob-

Pogled vzdolž odkopa

izdelali strokovnjaki projektive RLV pod vodstvom Matije Horvata. Dopolnilne projekta za izvajanje del pa sta opravila projektant Gabrijel Triglav in odgovorni vodja projekta mag. Boris Salobir.

Osnovni projekt je predvidel izdelavo pristopnih prog v treh fazah, in sicer:

- v prvi fazi se povežeta kota -110 transportne proge po kadunji in kota -60 med centralno transportno in centralno od-

jekta 581 m),

- po znižanju hidrostatičnega tlaka v triadnih skladih na zadovoljivo mejo bi progi zaradi intenzivnejšega odvodnjavanja podaljšali v triadne sklade (dolžina objekta približno 281 m). Izdelava te faze bo zaradi odvodnjavanja časovno precej oddaljena.

Obrat Priprave je z izdelavo prve faze prog pričel v oktobru 1990, drugo fazo pa

dokončal 14. aprila letos. V tem času je bilo izdelanih 1665 m prog v ogroženem območju druge nevarnostne stopnje glede izbruhov plina z izmetom premoga. Pri izdelavi objekta kljub ogroženosti področja in prehodov skozi odseke z geomehansko slabšimi pogoji razen izpuhov plina drugih posebnosti ni bilo. Kompletna dolžina prog je tudi obdana z ognjevarnim plaščem. Delovni uspeh je še pomembnejši ob podatku, da pri izdelavi objekta ni bilo nobene večje delovne nezgode.

Gabrijel Triglav

REKORD

Odkop na k.147 je aprila dosegel rekordno proizvodnjo v enem mesecu povprečno na dan, in sicer 5282 ton. 22. aprila pa je bila dosežena celo rekordna proizvodnja v enem dnevu in enem odkopu, to je 6940 ton.

Največja produktivnost je bila 60 ton na meter in dan, povprečna pa 46 ton na meter na mesec. Učinek je bil 56 ton na dnino.

ZADOVOLJNI IN HVALEŽNI

Predsednik skupščine Društva vzdrževalcev Slovenije Marjan Špes in predsednik izvišilnega odbora DVS Franc Hribar sta po obisku v RLV naslovila na dr. Franca Žerdina in Zdenka Lahapismo, v katerem se v imenu vseh udeležencev ekskurzije organizatorjem ogleda velenjskega premogovnika in vsem, ki so kakorkoli pripomogli k dobremu počutju obiskovalcev, iskreno zahvaljujeta za dragoceni čas, ki so jim ga namenili. Ugotavljata, da je bila strokovno in organizacijsko ekskurzija nadpovprečno uspešna. V našem podjetju se je vseh 82 obiskovalcev počutilo kot dobrodošli gostje. Večina jih je imela ob ogledu RLV priložnost videti "nekaj, kar je drugačno" od povprečja, v katerem delajo in živijo. Ugodno so bili presenečeni nad visoko stopnjo organiziranosti, informatizacije in operativne sposobnosti naših strokovnjakov, ki jih ni zmedla takšna množica obiskovalcev.

Z željo, da bo vedno SREČNO! delovni kolektiv RLV lepo pozdravljajo!

POVZETEK PROIZVODNJE JANUAR - APRIL 1994

OBRAT	PROIZVODNJA			POVPREČKI		ODSTOTEK		DOSEŽEN POVPREČEK
	osnovni načrt	mesečni načrt	doseženo	osnovni načrt	mesečni načrt	na osnovni načrt	na mesečni načrt	
PRELOGE	485.300	500.200	486.980	6.740	6.947	100,35	97,36	6.764
PESJE	386.000	374.700	400.020	5.361	5.204	103,63	106,76	5.556
ŠKALE	288.700	275.800	341.870	4.010	3.831	118,42	123,96	4.748
PRIPRAVE	76.000	69.000	65.630	1056	958	86,36	95,12	912
RLV	1.236.000	1.219.700	1.294.500	17.167	16.940	104,73	106,13	17.979

STRATEGIJA IN RAZVOJ

STRATEGIJA UČINKOVITE RABE IN OSKRBE SLOVENIJE Z ENERGIJO

Vlada Republike Slovenije je 21. aprila letos sprejela pomemben dokument - Strategijo učinkovite rabe in oskrbe Slovenije z energijo. Pripravilo jo je Ministrstvo za gospodarske dejavnosti v sodelovanju z drugimi vladnimi resorji, institucijami, podjetji in posamezniki. Ta dokument temelji na dolgoročni zanesljivosti in zadostnosti oskrbe ter učinkovitosti rabe energije, sprejemljivosti za zdravje, okolje in prostor ter čim manjše tveganje, gospodarski učinkovitosti in socialni ustreznosti ter tehnološki učinkovitosti in sposobnosti prilaganja.

Dolgoročna strateška usmeritev učinkovite rabe energije je povečevanje energetske učinkovitosti na vseh področjih rabe energije, zato je izbran področni pristop in integralnost instrumentov oz. sredstev. V skladu s tem so ali še bodo oblikovani usmerjevalni mehanizmi na področju cen, izobraževanja in osveščanja javnosti, energetskega svetovanja, predpisov, standardov in sporazumov, finančnih sredstev ter raziskav in razvoja novih tehnologij.

še edina kopala rjavi premog po letu 1996, pa naj bi oskrbovala TE Trbovlje in TE-TO Ljubljana s predvidoma milijonom ton na leto.

Prenehanje odkopavanja premoga in prestrukturiranje v premogovnikih Senovo, Kanžarica in Zagorje bo zaradi obsežnih in zahtevnih dejavnosti treba zakonsko urediti.

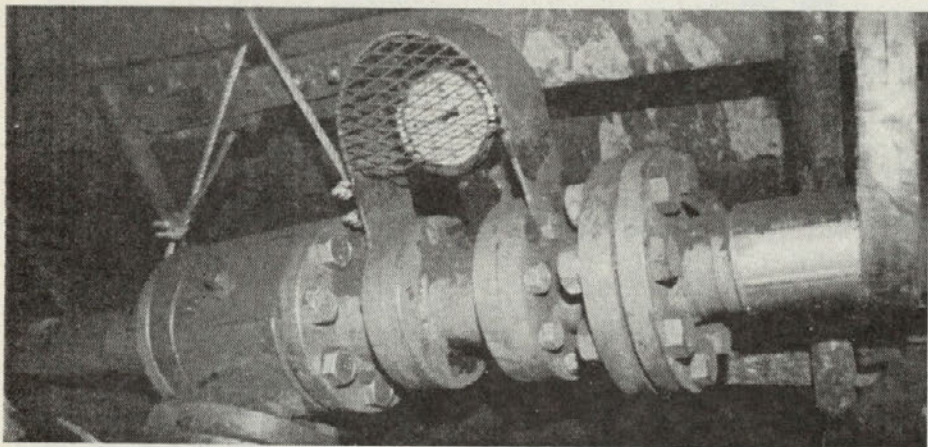
Uvoženi premogi bodo usmerjeni v industrijo in široko porabo tam, kjer zaradi naravovarstvenih razlogov raba domačega

odlaganja pepela in produktov razžveplanja v odkopane jamske prostore premo-govnikov ter uporabe pri sanaciji površin, poškodovanih zaradi rudarjenja.

Za izpolnitev vseh pogojev je v elektroenergetiki treba dograditi čistilne naprave na bloku 4 in zgraditi čistilne naprave na bloku 5 v TE Šoštanj, zgraditi nadomestni objekt s čistilno napravo v TE Trbovlje, nadomestiti bloke 1, 2 in 3 v TE Šoštanj in zgraditi nadomestni objekt v TE-TO Ljubljana.

Cene energije bodo poleg stroškov energetskega sistema postopno vključevale tudi stroške za odpravljanje okoljevarstvenih in socialnih posledic energetike in upoštevale kakovost in koristi za okolje.

Prodajne cene komercialnih vrst domačega premoga bodo tudi v prihodnje oblikovali premogovniki prosto, cene energetskega premoga pa se bodo oblikovale na osnovi dolgoročnih pogodb med premo-govniki in termoelektrarnami.

Detajl manometra na cevovodu paste na odkopu

Dolgoročna strateška usmeritev oskrbe z energijo je doseganje hitre rasti bruto domačega proizvoda od rasti rabe končne energije, čim manjše rasti primarne energije in čim manjše rasti energetske odvisnosti.

Med energetske vire strategija uvršča domači premog med strateške rezerve Slovenije, kar mu daje določeno prednost pred uvoženimi fosilnimi viri, vendar pa bo zaradi okoljevarstvenih razlogov njegova raba usmerjena v termoelektrične objekte z vgrajenimi napravami za razžveplanje in razdušičenje dimnih plinov oz. drugimi za okolje sprejemljivimi tehnologijami. Proizvodnja domačega premoga se v naslednjih letih naj ne bi bistveno spreminjala, spreminjala pa bi se področja rabe. Na podlagi dolgoročnih pogodb o dobavi premoga bo Rudnik lignita Velenje oskrboval TE Šoštanj s predvidoma 4 milijoni ton lignita na leto, premogovnika Trbovlje in Hrastnik, ki bosta

premoga ni več možna, ni pa še mogoč prehod na druge vire.

Zaradi vplivov na okolje, ki jih imajo pridobivanje, pretvorba, prenos in raba energije, bo posebna pozornost posvečena zmanjšanju emisij in vplivov na površine. Do leta 2000 je treba doseči približno takšne vrednosti emisij na prebivalca in imisij na enoto površine, kot bo v Evropski uniji. Slovenija je v skladu s konvencijo o onesnaževanju zraka čez meje na velike razdalje predlagala zmanjšanje za 45% do leta 2000, za 60% do leta 2005 in za 70% do leta 2010. Uresničenje strategije učinkovite rabe in oskrbe Slovenije z energijo bi omogočilo zmanjšanje emisij SO₂ v Sloveniji za 65% do leta 2000.

Glede urejanja sprejemljivega odlaganja pepela, ki ostaja po pridobivanju električne energije, je poleg ustreznih odlagališč treba proučiti še ne v celoti izkoriščeno možnost

KAJ JE POVEDAL SEKRETAR?

9. maja je bil v RLV sestanek vodstva podjetja z državnim sekretarjem za energetiko Borisom Savičem, vodstvom TE Šoštanj in TE Trbovlje ter predstavniki ministrstva za gospodarske dejavnosti. Največ je bilo govora o strategiji učinkovite rabe in oskrbe Slovenije z energijo, poleg tega pa še o nedavno sprejetem proračunu Republike Slovenije za letos in likvidnostnih razmerah v sistemu.

V državnem proračunu so bile sprejete vse predlagane energetske postavke, te pa med drugim zajemajo investicije v Zasavju (urejanje deponije premoga Lakonca in izgradnja jaška v Hrastniku) ter v TE-TO Ljubljana.

Likvidnostne razmere v elektrogospodarstvu in premogovništvu so po besedah sekretarja Saviča dramatične, kajti prav letos zapade veliko tujih obveznosti (kreditni za JE Krško). Vendar pa to naj ne bi bilo vzrok za zamike izplačil plač v sistemu.

Na osnovi nove elektroenergetske bilance bi morali v RLV sprejeti rebalans proizvodnega načrta. Ker pa številke o potrebnih količinah premoga neprestano nihajo, je vodstvo našega premogovnika poudarilo, da tako ne moremo načrtovati niti proizvajati. Zato je ministrstvo še v maju popravilo energetske bilance, predvsem tisti del, ki predvideva porabo premoga v TE Šoštanj. TE Šoštanj naj bi prek poletja dajala Sloveniji več energije in tako porabila tudi več velenjskega premoga. /dj/

ČISTILNA NAPRAVA

IZGRADNJA ČISTILNE NAPRAVE V TE ŠOŠTANJ

Na osnovi ratificirane mednarodne konvencije o onesnaževanju zraka na velike razdalje (preko državnih meja) je Slovenija sprejela obvezo, da bo do konca leta 1992 omejila emisijo SO₂ za 30% v primerjavi z letom 1980.

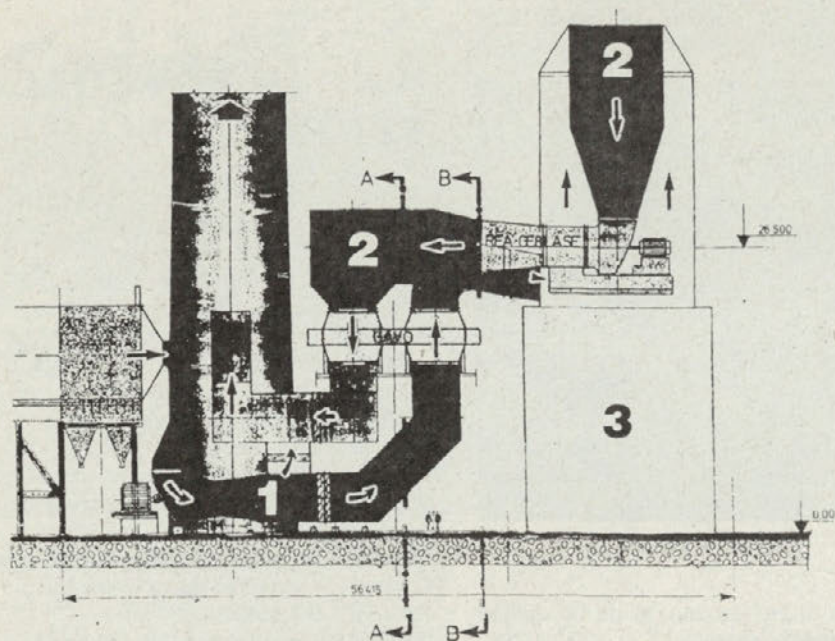
Glede na to je republiški sanitarni inšpektorat izdal proizvodnim delovnim organizacijam v elektrogospodarstvu odločbe za izdelavo naslednjih dokumentov oz. ukrepov:

- program ekološke sanacije,
- zmanjševanje emisije trdnih delcev do koncentracije 50 mg/Nm³,
- zmanjševanje emisije SO₂ za 90%,

nem principu, ki je v svetu poznan kot najbolj razširjen tehnološki postopek.

Kot najugodnejši ponudnik je bil izbran Konzorcij Waagner biro/Drau Consulting iz Avstrije, ki je sprejel obvezo izdelave izvedbene tehnične dokumentacije v okviru svojih dobav.

Glavni podizvajalec pri izgradnji razžveplevalne naprave bloka IV je mariborska

decembru letos, pričetek poskusnega obratovanja pa v aprilu 1995.

Zaradi časovne stiske potekajo dela na gradbišču praktično 24 ur na dan, saj je le tako možno zagotavljati roke izgradnje. Investicijski inženiring izgradnje izvaja organizacija CEE, Inženiring za energetiko in ekologijo Ljubljana ob izdatni pomoči strokovnjakov TEŠ.

Nemajhno in zelo odgovorno delo pa opravljajo jamomerci RLV, ki so vse naprave (rezervoarji, spremljajoči objekti) prenesli z milimetrsko natančnostjo iz načrtov na teren in so nam praktično na voljo v vsakem trenutku. Vsekakor jim gre za njihov trud velika zahvala!

Pri opisu gradbišča oz. izgradnje se nisem ustavil pri tehnologiji mokrega absorpcijskega postopka, ki je v bistvu enostavno pranje dimnih plinov (predhodno ohlajenih

RAZŽVEPLEVALNA NAPRAVA BLOK IV TEŠ

LEGENDA:

- 1 - NEOČIŠČENI DIMNI PLINI
- 2 - OČIŠČENI DIMNI PLINI
- 3 - PRALNIK

**PROGRAM
EKOLOŠKE SANACIJE
TERMOELEKTRARNE
ŠOŠTANJ**

- uvajanje rednih meritev emisije in koncentracij SO₂:

V maju 1988 je stopil v veljavo nov zakon oz. Odlok o mejnih količinah, ki se smejo spuščati v zrak (Ur. list SRS 19/88, 23/88). S tem odlokom so bile postavljene ostrejšje zahteve, kot jih je navedel sanitarni inšpektorat. Zaradi tega je TEŠ novelirala sanacijski program.

Kot I. faza je bilo predvideno aditivno odžveplevanje na vseh blokih in je tudi izvedeno. Pri tem je treba dodati, da je TEŠ ta projekt zastavila pred izidom zakonodaje o omejitvi emisij in predstavlja del dokončne rešitve.

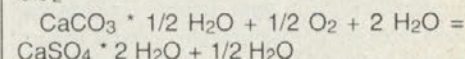
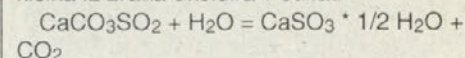
V terminskih planih izgradnje razžveplevalnih naprav je dobil blok IV prioriteto, odločeno pa je bilo, da se prične izgradnja razžveplevalne naprave po mokrem kalcit-

hidromontaža, izvedbene projekte in nustrifikacijo, potrditev tehnične dokumentacije pa je prevzel IBE Ljubljana. Pri izgradnji naprav pa sodelujejo še drugi izvajalci in dobavitelji iz Slovenije, kot so: Vegrad Velenje za gradbena dela, ESO Montaža in ESO Oprema Velenje, Kovinarska Krško z elektrofiltri, Tekol Rače, IMP Maribor za klimatske naprave in ogrevanje ter druge strojne inštalacije.

Dela na razžveplevalni napravi potekajo skladno s terminskim planom in se vključujejo v remont bloka IV, ki mora biti končan do 20. avgusta letos.

Kompletna naprava seveda do takrat še ne bo izgrajena, gotovi pa morajo biti elektrofiltri, ki jih moramo povečati za eno polje, in dimni kanali z vsemi by-pass loputami. Hladni preizkusi naprave so predvideni v

na temperaturo rosišča) z apneno suspenzijo, ki v raztopini reagira z SO₂ in tvori kalcijev sulfid, ki je nestabilen in z dodatkom kisika iz zraka oksidira v sulfat:

Obdelava produkta in transporta na odlagališče pa je predmet drugega projekta, ki se prične v juniju 1994.

Upam, da sem v tem kratkem opisu prikazal obsežnost grajene naprave, saj je trenutno vanjo vgrajeno okrog 2500 ton jekla in okoli 3000 m³ betona, objekti pa se že dajo videti na dvorišču TEŠ.

Marko Kompan

P.S. Pozdrav vsem nekdanjim sodelavcem in hvala za aktivno pomoč pri izgradnji!

DAN RUDARJEV

OBISK UGLEDNEGA PROFESORJA

Eden vodilnih evropskih strokovnjakov za področje Human Resource Managementa dr. Peter Camp, profesor na več univerzah na Nizozemskem, vodja projekta HRM v Sloveniji, ki ga financira fondacija Tempus, ter predavatelj v Centru Brdo, je bil 14. aprila na krajšem obisku v našem podjetju.

Bil je gost teama za "Razvoj kadrov", kot pri nas imenujemo osnovni in najpomembnejši projekt s splošno-kadrovskega področja. Vodja teama in hkrati udeleženec že omenjenega HRM projekta dr. Campa v RLV je Janko mijoč, jedro teama pa sta še Božena Steiner, vodja službe za organizacijo, nagrajevanje, izobraževanje in informiranje ter Ana Poles, strokovna sodelavka za področje izobraževanja.

Projekt "Razvoj kadrov" je bil sprva mišljen predvsem kot načrtno spremljanje in usmerjanje poklicne poti sodelavcev, kar pomeni odkrivanje in uskladitev potenciala sodelavcev na eni in potreb podjetja na drugi strani. Tako zastavljen ter informacijsko dobro podprt pa bi projekt predstavljal strokovno podporo kadrovskim odločitvam v podjetju. V to smer je bilo vloženo mnogo napora, vendar se je v praksi, po preverjanju in nenazadnje tudi po priporočilu dr. Campa

izkazala za ustrežnejšo smer, pri kateri z različnimi in mnogovrstnimi podprojekti - predvsem izobraževalnimi - težimo k spreminjanju klime in kulture v podjetju. Eden najpomembnejših bo v tem okviru "Projekt za razvoj vodij", o katerem bomo v jeseni še pisali in ki ga je pomagal oblikovati tudi dr. Camp.

Sicer pa je naš gost avtor več strokovnih publikacij; najbolj odmevna med njimi je prav gotovo knjiga "Power of the Matrix". V njej razlaga matrično metodo, ki temelji na obstoju in pomembnosti "integralnega vodenja". Pokaže nam relativno vrednost specializacije po funkcionalnih področjih. Ne le, danam ponuja metodo, s katero lahko ločimo organizacijske pojave v njihova funkcionalna področja, polja in aspekte, ampak nam - kar je morda njena največja prednost - pokaže koherentnost funkcionalnih področij in možnost iskanja rešitev problemov.

Janko Mijoč

STROKOVNA EKSKURZIJA

Rudniško društvo inženirjev in tehnikov je 13. in 14. maja organiziralo strokovno ekskurzijo v Nemčijo. Glavna cilja poti sta bila rudnik soli v Berthesgadnu in tehnični muzej v Münchnu, dodatna pa vožnja z ladjo po Königseeju in obisk bavarske pivnice.

Rudnik soli v Berthesgadnu je razdeljen v turistično-komercialni in proizvodni del. Prvi služi za dodatni zaslužek, saj je namenjen ogledom turistov. Vlakovne kompozicije popeljejo obiskovalca v osrčje rudnika, kjer je ena od mnogih dvoran opremljena za projekcije filmov o rudniku, načinu pridobivanja soli v njem... Poleg tega je v rudniku na ogled nekaj karakterističnih točk, kot so vrtna garnitura, črpalne naprave in zanimivost - slano jezero, slanica, iz katere pridobivajo sol. Čez njo se obiskovalci popeljejo s splavom. Posebno doživljajo tudi star način prevoza rudarjev po drči s kožo pod zadnjico. Tudi iz rudnika se obiskovalci vrnejo z vlakom, za slovo in spomin pa vsak dobi lično škatlico s soljo, pri tem pa vodič pričakuje nekaj napitnine. In jo tudi dobi!

Ogledu tehničnega muzeja v Münchnu je treba nameniti precej časa, saj je vsak ob njegovih številnih oddelkov - gradbeništvo, avtomobilizem, premogovništvo, ener-

getika, posamezne industrijske panoge in še in še - zelo zanimiv.

Zato je bil sprostitiv in zanimiva popestritev ekskurzije "ditovcev" obisk bavarske pivnice in v njej doživljanje vzdušja med napol treznimi in napol pijanimi gosti, ki veselo praznujejo "superce" s pivom. Za spremljavo igra godba, ki pa na žalost ni rudarska.

Jezero Königsee je bilo za obiskovalce iz Velenja zanimivo predvsem zato, ker so ga lahko primerjali z Bledom. Je turistično izredno zanimiv in oblegan kraj, čeprav se glede arhitekture zgradb in lepote ne more primerjati z našim Bledom. Ima pa izdelano močno promocijo, reklamo, zato turisti vanj kar derejo. Za trošenje denarja imajo na voljo veliko gostišč vseh tipov, po jezeru stalno krožijo ladje, ki turiste prepeljejo do okoli 4 kilometre oddaljene obale s cervico. Okolica je prepredena s sprehajalnimi potmi, v daljavi pa se vidijo ogromni ledeniki pod gorami. Zanimivost jezera je določena točka sredi njega, kjer se ob kriku 7-krat vrne odmev. Ditovci so premalo ali narobe poskusili - vrnil se je le 2-krat.

36 članov rudniškega Dita je bilo z izletom zadovoljnih, saj je bila organizacija odlična, program pa zanimiv tudi za tiste, ki so nekaj od tega že videli.

PROGRAM PRIREDITEV V POČASTITEV DNEVA RUDARJEV

— petek, 10. junija, ob 19.30 v Glasbeni šoli Velenje
12. srečanje oktetov

— sobota, 11. junija, ob 19. uri v Restavraciji KLUB
sklep 15. rudarske likovne kolonije EXTEMPORE '94

— petek, 24. junija, ob 15. uri v Restavraciji KLUB
srečanje jamskih reševalcev

— petek, 24. junija, ob 18. uri v Restavraciji KLUB
srečanje upokojenih delavcev RLV

— od petka, 24. junija, do nedelje, 26. junija, smučarski skoki (Ski jumping challenger '94, nočna tekma za rudarsko svetilko)

— petek, 1. julija, pred Restavracijo Klub
promenadni koncert Rudarske godbe

— petek, 1. julija, ob 18. uri v Glasbeni šoli Velenje
svečana seja delavskega sveta RLV s podelitvijo priznanj in nagrad delovnim jubilentom

— sobota, 2. julija, ob 9. uri na kotalkališču v Velenju
osrednja prireditev praznovanja - 33. skok čez kožo, ob 8. uri začetek parade na Titovem trgu
ob 11. uri začetek družabnega srečanja ob Restavraciji Jezero

— petek, 8. julija, sobota, 9. julija, stadion ob Jezeru
osrednja športna prireditev - državno prvenstvo v atletiki

KADROVSKO - SPLOŠNO PODROČJE

PLAČE DANES IN JUTRI

V pripravi "Društva za vrednotenje dela" je bilo 12. in 13. maja letos na Bledu IX. posvetovanje o plačah v gospodarstvu, v javnem sektorju in v državni upravi. Posveta so se udeležili številni predstavniki vlade, ministrstev, obeh univerz, upravnih organov, sindikatov ter podjetij in zavodov, ob budni prisotnosti novinarskega sveta.

Predstavnica Ministrstva za delo, ga. Metka Štoka je v uvodnih besedah razložila poglede in stališča vlade v pogajanju o socialnem paktu, prizadevanja, da se v uravnoteženemu gospodarskemu razvoju zadrži plače na realnem nivoju, predvsem zaradi zagotovitve konkurenčnega položaja naše ekonomije v svetovnem merilu. Najpomembnejši instrumenti, ki bodo to dogajanje urejevali so predvsem: Tarifna priloga k Splošni kolektivni pogodbi, kateri se morajo prilagoditi kolektivne pogodbe dejavnosti ter Dogovor o politiki plač v gospodarstvu za l. 1994 (separat socialnega sporazuma). Predvideno je, da bi v prihodnosti funkcijo pogajalca Gospodarske zbornice prevzelo Združenje delodajalcev. Vsekakor pabi izvrševalce oblasti najbolj razveselilo dejstvo, da se čim več odgovornosti za plače prenese v podjetja, na raven stroškov delovnega procesa.

Priznani ekonomist, dr. Jože Menciger je sicer potarnal, češ, da 700 DEM neto plače slovensko gospodarstvo ne prenese, priznal pa je tudi, da se je uštel, ko je pred leti vesoljnemu domačemu občinstvu in stroki postavil mejo priokraj 300 DEM poprečne plače. Seveda ga to, da nekateri v parlamentu še sedaj pojejo njegove stare pesmice, neskrip preveč. Teze, ki jih je postavil, bilah kostrnili nekako takole:

- agregatno se velikosti dohodkov in BDP vedno ujemata, mikroekonomske ugotovitve o prevelikem strošku plač nimajo makroekonomske teže;
- rast plač in inflacije sta nujno povezani, plače ostajajo na realnem nivoju;
- majhnost in prepletenost gospodarskih politik v RS ter takojšnji učinki;
- naše gospodarstvo je poimenoval polkeynesijsko, ki ga je mogoče oživeti le z izvoznim povpraševanjem;
- dobre dohodkovne politike ni, je lahko samo del premišljene gospodarske politike.

Iskrivo je pripomnil, da kapitalistično gospodarstvo želi povečevati profit, mi pa še vedno v duhu socialističnih vrednot nominalno povečujemo plače. Administrativno urejanje plač je, čeprav še zmeraj potrebno, skoraj vselej obsojeno na neuspeh, saj s takimi ukrepi ni mogoče upoštevati neskončnega števila dejanskih situacij, ki jih poznamo in na katere lahko učinkovito reagirajo le posamezni gospodarski subjekti; ekonomska politika pa o njih nima dovolj podatkov.

Vsekakor bi bilo nesmiselno povečevanje izvoza za povečevanje plač, saj je pravilo uspešne prodaje, da prodajaš tja, kjer je največji dobiček. Kdor pa že ima možnost izplačevati višje plače, naj presežke nameni za notranji odkup delnic, za dokapitalizacijo, za razširitev ali preusmeritev, ne pa, da jih mora vplačevati v formiranje zaposlitvenih skladov, ki dajejo le fiktivna, režijska delovna mesta.

Najzanimivejše so bile prav gotovo izkušnje nemškega strokovnjaka dr. Petra Wilferta, ki deluje kot strokovni sodelavec sindikalnih organi-

zacij v kovinski industriji zvezne dežele Baden-Württemberg. Seveda je že vnaprej opozoril vse fajakarske voznike, da vsak tuji primer pač ni primeren za kopiranje, kvečjemu je uporaben za učenje.

V času zaostajanja v produktivnosti, v gospodarski recesiji, kjer se največ pozornosti posveča stroškovni sestavi izdelka in je kakovost vodilna tema, je prav na tem, delovno-motivacijskem področju čutiti največ vznemirjenja. Od l. 1992 že trajajo pogajanja med delodajalci in sindikati, ki bi se naj končala šele naslednje leto in naj bi presešla dosedanje sisteme nagrajevanja, ki so v veljavi že skoraj 30 let.

Gospodarske in tehnične spremembe, razvoj tržištinovapaleta izdelkov, premiki iz množinske v posamično proizvodnjo, skrajševanje razvijalnega časa novega izdelka, manj časa za logistiko, ki je še važnejša, terjajo fleksibilno tehnično opremljenost, sposobno organizacijo in visoko motivirane ljudi.

Namesto enostavne strežbe pri stroju so v delovnih procesih vse bolj v ospredju dela programiranja, koordiniranja ali krmiljenja zahtevnejših naprav. Naloge se prenašajo s centralnih struktur na decentralizirane, avtonomne skupine, ki postajajo osnovna oblika organizacije. Govori se o zmanjšanju oddelčnega razmišljanja (obrti) in zmanjšanju števila nivojev vodenja (t.i. VITKA PROIZVODNJA), kar posledično spremeni razvoj individualnih karier - ne samo vertikalni vzpon, temveč in predvsem horizontalna rast in poglobljanje specializiranih znanj. Temu spodrejeni podsistemi razvoja kadrov, kadrovanja, izobraževanja, vzgoje. Aktualno je govoriti o KULTURI ZAUPANJA v podjetju.

Predstavljeni so bili tudi praktični problemi v ustvarjanju nove plačne strategije, kjer je bil sedaj plačni sistem razdeljen v ločena sistema za delavce (65,7 %) in za nameščence (34,7 %). Zelo moteč je velik razpon osnovnih plačah termajhna razlika in efektivnem izplačilu z dodatki, na kar se pritožujejo sindikati in zahtevajo enakopravno obravnavanje delavcev.

Opušča se vrednotenje in točkovanje DM po ženevski shemi ABCD, obremenitve okolja se izločajo iz ocene, ki se lahko ob vsaki spremembi okolja bistveno spremenijo ali bistveno zniža (to spada k dodatkom). Ocenjevanje se racionalizira tudi zaradi hitrega nastajanja in menjanja DM, podjetjem niso več vsiljene toge oblike nagrajevanja, temveč so jim ponujene okvirmožnosti, v katerih lahko izpopolnijo svoje sisteme. Seveda se tako tudi zastruje odgovornost na podjetniškem nivoju.

V posebnem delu posvetovanja sta se predstavili uspešni podjetji KO-TO in LEK iz Ljubljane, na zaključnem zborovanju pa so bile nakazane usmeritve in perspektiva dogajanja v bližnji prihodnosti. Napovedana je bila izdaja "MODREKNJIGE", poleti 1994, ki naj bi z dolgoročno zasnovanim modelom vrednotenja dela pomagala vsem uporabnikom na tem področju. Izšel naj bi tudi katalog ovrednotenih tipičnih delovnih mest v državi, prišlo naj bi do sprememb v klasifikaciji dejavnosti in oblikovan bo nov šifrant poklicev.

Navsezadnje, kdor je dobro prisluhnil, mu je seminar izvenel v optimističnem duhu: "Odslej bo sonce vzhajalo na Zahodu!" M. Lipičnik

PRISRČEN

Od 21. do 23. aprila 1994 sem se kot predstavnik ERICo Velenje, Instituta "Jožef Stefan" in Univerze v Ljubljani udeležila prvega mednarodnega srečanja mladih znanstvenih raziskovalcev na področju uporabne geologije v Lausanni, v Švici. To petdnevno potovanje v Švico je bilo zame in za ERICo zelo uspešno, zato vam ga želim na kratko predstaviti.

Bil je lep sončen dan, ko me je kolega iz službe odpeljal na letališče. Moram priznati, da mi je bilo precej neprijetno, ko sem prišla v eno roko kovček, v drugo pa letalsko karto in se poslovila od njega. Za stiskanje v želodcu sem imela kar precej razlogov: to je bilo moje prvo potovanje v Švico, tja sem odhajala kot edina predstavnik Slovenije, na srečanju nisem pričakovala nobenega poznanega, poleg tega pa sem morala v Luzani tudi predavati. Skozi okno letala sem še zadnjič pomahala kolegu. Že takoj po vzletu sem morala dokaj aktivno uporabiti angleščino, ki je bila potem zame pet dni edini komunikacijski jezik, razen v hotelu, kjer so znali samo francosko in nemško. Potovanje je bilo prijetno, hitro in brez zastojev, čeprav sem v Zürichu morala presesti na letalo za Ženevo in v Ženevi vstopiti na vlak proti Luzani.

Luzana je za Ženevo eno največjih turističnih mest v Švici. Leži na skrajnem jugu Švice ob Ženevskem jezeru, ki meji na Francijo. Skozi okno sobe, ki sem jo imela v prijetnem starinskem hotelu tik ob jezeru, sem imela čudovit pogled na zasnežene francoske Alpe z mogočnim Mt. Blancom v ozadju. Površinsko je mesto večje od Ljubljane, čeprav ima polovico manj prebivalcev. Ko sem stopila iz metroja, sem prvi trenutek kar malce lovila ravnotežje, ker sem obstala v takšnem klancu. Namreč Luzana se od jezera strmo vzdiguje, tako da mora imeti metro v tem predelu mesta nazobčana kolesa. Samo mesto leži na osmih hribočkah, ki jih ločujejo globoke grape. Zanimivo je, da lahko vidiš pred sabo stavbe, toda če hočeš priti do njih, moraš preko mostu ali pa se peljati z dvigalom. Podnebje imajo tukaj precej milo zaradi toplih zračnih tokov, ki prihajajo iz juga iz Francije in Italije, zato je v okolici Luzane od vseh kmetijskih panog najbolj razširjeno vinogradništvo. Vino imajo za moj okus dobro, precej sladko in začuda glede na njihove cene tudi za nas ne predrago. V Luzani je tudi svetovni olimpijski muzej, ki pa ga zaradi pomanjkanja časa nisem uspela obiskati. Domačini se radi pohvalijo, da Luzana predstavlja koktajl Evrope; mislim, da se glede tega ne motijo.

Naslednje jutro, ko sem se odpravila na trolejbus, ki me je odpeljal na mesto srečanja, sem dobila za trenutek občutek, kot bi gledala znanstveno-fantastični film. Prvo kar je bilo - karto dobiš iz avtomata, nato vstopiš v tapingiran in ves sijoč trolejbus, kjer na zaslonu migeta ime postaje, na kateri se je ustavil, malo za tem pa še ime naslednje postaje. Na stropu se pojavljajo luči, s katerimi dajejo potniki signal šoferju, da želijo izstopiti. Poleg tega si potniki tudi sami od zunaj in od znotraj odpirajo vrata. "Kje smo še mi?", se sprašujem sama pri sebi in občudujem njihovo urejenost in varčevanje s časom, energijo in nenazadnje z živci potnikov in soferjev. Toda kljub tej njihovi pretirani urejenosti in doslednosti moram priznati, da me je pri Švicarjih izredno presenetilo nekaj drugega in sicer to, da so ljudje. In to dosti bolj ljudje kot mi v Sloveniji. Tam se pozdravljajo povsod: ko vstopajo in izstopajo v restavracijo, trgovino ali na avtobus, celo na avtobusnih postajah. Pa ne samo to; so vedno prijazni, ustrežljivi in

ERICo

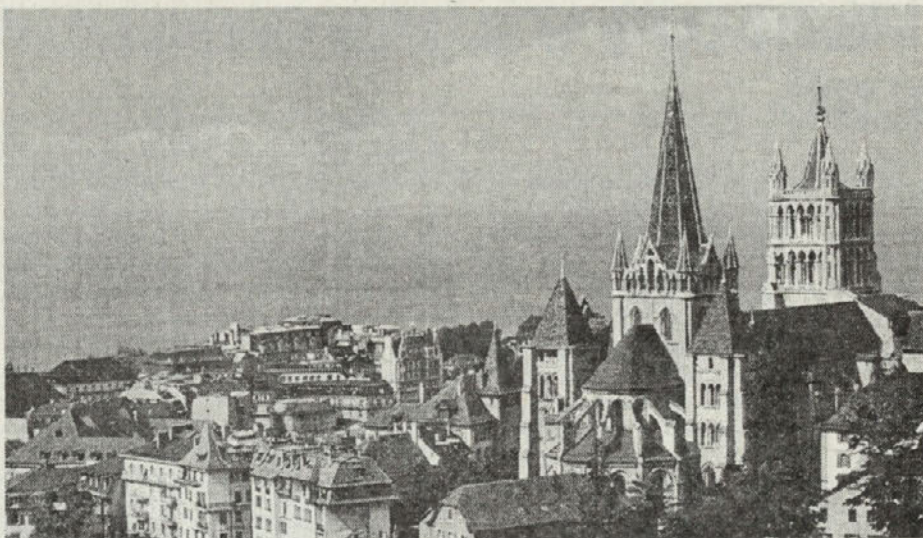
SPREJEM V ŠVICI

uvidevni, še posebej na prehodih za pešce. Te lastnosti Švicarjev sem odkrila zelo hitro, še preden sem z njimi stopila v stik. Sprašujem se kje in kdaj smo Slovenci izgubili svoj pozdrav?

No, sedaj se pa vrnimo zopet k srečanju. Srečanje je organiziral Laboratorij za geologijo iz Luzane pod pokroviteljstvom Ecole Polytechnique Federale, Swiss Federale Institute of Technology in International Association of Engineering Geology. Namen srečanja je bil ponuditi možnost izmenjave izkušenj mladih znanstvenih raziskovalcev v uporabni geologiji. Poudarek srečanja je bil predvsem na reševanju geoloških problemov v okolju, ki so rezultat človekove aktivnosti. Srečanja se je udeležilo natančno 99 udeležencev. Največ jih je bilo iz Švice in Italije, po en predstavnik pa iz Avstrije, Francije, Grčije, Indije, Madžarske, Nemčije, Portugalske in Slovenije

Že takoj ko sem se na srečanju prijavila, so me domačini, ki so bili organizatorji srečanja, veselo pozdravili in mi naštelci vrsto ljudi, ki jih poznajo v Sloveniji (med njimi tudi oba moja mentorja). Na srečanju sem imela predavanje z naslovom "Vsebnost elementov v tleh v okolici Termoelektrarne Šoštanj". Predavanje je bilo precej odmevno, saj se je po predavanju mnogo udeležencev srečanja zanimalo za naše raziskave. Po pogovoru z njimi sem ugotovila, da tudi oni raziskujejo iste stvari kot mi in da naše raziskave v primerjavi z njihovimi nič ne zaostajajo. Razveselila me je ugotovitev, da kar se strokovnosti tiče, ne zaostajamo za njimi, morda smo v nekaterih stvareh celo boljši. Naša šibka točka je samo slaba analitiška oprema (v ERICo Velenje), kar pa je vsekakor samo vprašanje denarja in smo to do sedaj uspešno reševali v sodelovanju z Institutom "Jožef Stefan" v Ljubljani.

Naslednji dan smo imeli strokovno ekskurzijo v podzemne objekte Hidroelektrarne Bieudron z največjo višinsko razliko v Evropi (1200 m). Seznanili so nas s problemi podzemnega odkopavanja in moram priznati, da se njihovi problemi niti približno ne morejo primerjati s problemi, ki jih imajo v Rudniku lignita Velenje (kot geolog sem v RLV službovala eno leto). Popoldan so nas odpeljali še na področje, kjer se že več sto let pojavlja ogromen plaz. Pri besedi "ogromen" sem se samo nasmehnila, ker imamo celo v okolici Velenja dosti večje in za okolico bolj nevarne plazove. Vprašala sem jih, kje je vzrok, da ta plaz tako detajlno raziskujejo. Malo so me začudeno pogledali, potem pa so mi pojasnili, da zaradi tega, ker je spodaj njiva. Za primerjavo sem jim potem jaz opisala plaz, ki je bil pred leti v Podvolovlju, ki je s seboj odnesel dve stanovanjski hiši, zapri pot reki, tako da se je za nasipom akumulirala voda, ki je potem ta nasip predrla in poplavlila celotno Zgornjo Savinjsko dolino. Moram priznati, da so me ob tem samo začudeno gledali in zmajevali z glavami. Vsa predavanja na ekskurziji so bila v francoščini, kar zame ni najbolj razumljiv jezik, toda domačinom se moram zahvaliti, da tudi jaz nisem imela problemov z razumevanjem, ker so mi vse prevajali in me neprestano spraševali, če razumem. Ne vem, ali je bil vzrok za njihovo izjemno pozornost ta, da sem bila iz Slovenije. Kajti po pogovorih z njimi sem ugotovila, da precej dobro poznajo Slovenijo, mnogi od njih so že bili pri nas ali pa imajo željo, da kdaj pridejo. V glavnem, Slovenija jim je zelo všeč že zaradi tega, ker je po reliefu zelo podobna Švici in ker vedo, da smo jim tudi v pridnosti podobni. Slovenijo si predstavljajo kot drugo Švico v Evropi, le da so domnevali, da zaradi bližine vojne živimo v

Panorama Lausanne

strahu in pomanjkanju. Začuden so bili, ko sem jim pojasnila, da živimo zadovoljno. Po ekskurziji so me povabili na ogled njihovega laboratorija in mi razkazali svoje delovne prostore in raziskovalno opremo, potem pa smo odšli skupaj na večerjo. Čeprav smo bili v italijanski restavraciji, sem raje pustila njim izbiro jedi in vina, ker sem si prejšnji večer sama kljub natakarjevim nasvetom naročila za moj okus dokaj čudno specialiteto. Zanimivo se mi je zdelo, da v Švici dovoljujejo psom vstop popolnoma povsod. Tako je bil psiček, ki ga je imela s seboj kolegica iz Luzane glavna zanimivost za natakarje. Glede cene hrane v restavracijah lahko rečem, da je dosti dražja kot pri nas. V študentski menzi smo za eno kosilo odšteli 30 švicarskih frankov, kar je 3000 SIT, pri nas v Poslovnem centru pa pride takšno kosilo okroglih 300 SIT. Zato je tudi za Švicarje praznik, če gredo jest ven.

Naslednje jutro sem se skupaj s kolegi iz Luzane pridružila letni konferenci švicarskih hidrogeologov, katero so to leto organizirali v Luzani. Skupaj smo se odpeljali na ekskurzijo v gorovje Jura severno od Luzane, po katerem se imenuje tudi geološko obdobje jura (prav gotovo poznate film Jurski park). Tam smo si ogledali vodna zajetja, ki imajo svoje zajetje v ledenikih. Povzpeli smo se precej visoko, tako da smo hodili celo po snegu in nas je kar precej zeblo. Hodili smo in hodili, gor in dol, pa spet dol in gor, se plazili po grapah, bredli čez potoke... Zaključim lahko samo to, da kljub temu, da sem kot geolog bila zelo veliko na terenu, tako "zaguljenih" terenov pri nas nimamo. Na srečo so me pred terenom opozorili, naj pazim na svoje noge, ker si kot tujec verjetno ne morem privoščiti poškodbe; to bi me po njihovih besedah stalo nič manj kot 125.000 švicarskih frankov. Dokaj utrujeni smo se vrnili s terena.

Ker je bil to zame zadnji večer v Luzani, so me za slovo gostoljubni domačini povabili še na skupno domačo večerjo. Seveda sem tudi to zadnje povabilo z veseljem sprejela. Ob večerji smo imeli debato okoli organizacije naslednjega srečanja. Izrazili so željo, da bi tudi mi v Sloveniji organizirali srečanje geologov, če ne naslednje leto, pa leto za tem. Slovenija se jim je poleg Avstrije in Italije zdela najbolj primerna zaradi ugodne lege v Srednji Evropi in zaradi dosti visokega nivoja raziskav, ki sem jim jih predstavila na srečanju. Ko sem jim povedala, da

sem tam, kjer sem zaposlena, edini geolog, so bili kar malo razočarani. Toda obljubila sem jim, da se bom glede možnosti organiziranja srečanja pozanimala tam, kjer je več geologov - na Geološkem zavodu v Ljubljani. Moram priznati, da sem se zelo dobro počutila v njihovi družbi in smo bili vsi ob slovesu kar nekam žalostni.

Za konec bi rada strnila nekaj svojih mnenj o Švici, ki so plod petdnevnega samostojnega potovanja v Švico in bivanja med tamkajšnjimi ljudmi. Čeprav so me večkrat spraševali, če mi je v Švici všeč in če bi hotela živeti v Švici, češ da obstajajo možnosti štipendiranja, sem jim odgovorila, da mi je Švica zelo všeč, toda da raje živim v Sloveniji. "Zakaj?", boste vprašali. Razlogov je več. Res je, da je Švica podobna Sloveniji, še več - celo lepša je, bolj urejena, bolj čista, bolj modernizirana, pa tudi ljudje tam so bolj prijazni in bolj kulturni kot pri nas. Toda to ni tisto, kar bi lahko človeka prignalo na to deželo. Da je razlog boljši zaslužek - tudi to ne drži. Res je, da tam v povprečju trikrat več zaslužijo, toda od tega dajo eno tretjino samo za najemnino za stanovanja, jedo trikrat dražjo hrano, vozijo se z enkrat dražjim bencinom... Da ne omenim pomanjkljivosti njihovega zdravstvenega zavarovanja in otroškega varstva. Tam ostanejo ženske po porodu doma le dva meseca, potem pa nimajo nikjer organiziranega otroškega varstva; torej morajo plačevati privatno otroško varstvo, ki pa lahko nanese še drugo tretjino plače. Če pa se tujka poroči, takoj izgubi službo. Marsikdo (v Sloveniji!) misli, da se pri nas dela manj in slabše kot v Švici, toda to ne drži. Mi delamo prav toliko kot oni, samo da svojega dela ne znamo dovolj ceniti, kaj šele, da bi ga drugi. Res je, da imamo dosti slabše pogoje za delo, toda mislim, da bo tudi nam nekoč posijalo sonce.

Marta Svetina Gros

NAJBOLJ IZGUBLJEN DAN OD VSEH JE TISTI, KO SE NISMO SMEJALI.

Zato ne izgublajte časa! Napišite na list papirja šale, ki se jim smejite na delovnem mestu, in ga pošljite v uredništvo Rudarja. Napišite, kaj se je zgodilo vam, sodelavcu, čemu ste se od srca, iskreno nasmejali. Smejete se tako, da se bomo tudi mi!

NOVICE

PREMOG JE ROTOVNIKOVO PODZEMLJE LUČ

Takšen je naslov novega, 55-minutnega filma, ki ga je aprila letos dokončal Kino klub Gorenje oz. Paka film, kot se klub po novem imenuje. To je doslej največji projekt tega kluba. Pri njegovem nastajanju sta sodelovala Radio Velenje in AVE studio Velenje, ob pomoči RLV, ki je omogočil snemanje jamskih in zunanjih delovnih prostorov, s pomočjo Aerokluba Velenje pa so nastali panoramski posnetki.

Ideja za film je dal sindikat podjetja RLV, in sicer naj bi film prikazoval rudarjenje v Šaleški dolini. Iz te ideje je nastal film, ki je monografija, prerez nastanka, razvoja in delovanja RLV oz. velenjskega premogovništva skozi njegovo 120-letno zgodovino. Poseben poudarek je v filmu dan delu in življenju rudarjev. Film poleg tega prikazuje vpliv rudarjenja na razvoj Šaleške doline od postavitve velenjske in šoštanske termoelektrarne, udarniške graditve Velenja, šolanja mladih kadrov ter pomembnosti premogovnika kot energetskega giganta v sklopu s TE Šoštanj. Jamski posnetki prikazujejo odkopavanje, izdelavo jamskih prog in delo na odkopih. Poleg tega je prikazana transportna mehanizacija, projektiranje ter obrati in dejavnosti, ki so zrastle iz RLV - HTZ, Gost, ERICo. Film se ni izognil prikazu posledic odkopavanja, za kar so uporabljeni tudi arhivski posnetki Družmirja, rušenja šoštanske cerkve, hkrati pa film dokumentira skrb za urejanje okolja danes. Film se zaključuje s prikazom toka življenja v mestih Velenje in Šoštanj.

Film je v celoti posvečen šaleškim rudarjem in ima izredno dokumentarno, didaktično in informacijsko vrednost. Je avtorsko delo, ki ima tudi umetniško vrednost. Scenarij, tekst in režija so delo Borisa Salobirja, kamero sta imela v rokah Milan Marič zajamske in Tomo Čonkaš z zunanje posnetke, ki je film tudi montiral. Zvočna oprema je delo Marjana Slapnika. Montaža in tehnična obdelava sta potekali v studiu Paka filma in sta bili izjemno zahtevni in dolgotrajni. Film je več ali manj intenzivno nastajal pet mesecev, in to ob zelo nizkem proračunu zanj. Posnet je po sistemu BE-TACAM in super-VHS, ton pa je sneman v digitalni tehniki DAT. Kopije filma bodo na vsem dostopnem klasičnem VHS sistemu.

Film bo v prosti prodaji po 3. juliju, njegova okvirna cena pa bo 2500 SIT. Vsi, ki bi kaseto s filmom želeli kupiti, lahko film naročijo v tajništvu sindikata RLV, ki bo ob večjem zanimanju za film omogočil ugodnejšo ceno in plačilne pogoje.

Svečana javna premiera filma je predvidena v začetku junija. *dj*

"V preteklih petnajstih letih se je pri nas dogajalo veliko. Leta 1978 smo pri gradnji hiše odkrili 16 metrov podzemske jame in ker nam "žilica" ni dala miru, smo še raziskovali, kopali... Leta 1975 smo pritegnili člane Šaleškega jamarskega kluba Podlasica iz Topolšice in odkrili so še 50 metrov jame. Ne le rovov, tudi lepo dvorano."

Tako je že ničkolikor tist dan, 23. aprila, začel svojo pripoved Jurij Rotovnik, lastnik po njem imenovane jame. Tisti dan je bil Turistični dan v Rotovnikovi jami, pripravilo ga je šoštansko turistično društvo, na njem pa niso samo proslavili okrogle obletnice, temveč imeli še slovesno sejo predstavnikov turističnih jam Slovenije,

predsednik Turistične zveze Slovenije dr. Marijan Rožič pa je Juriju Rotovniku in njegovi družini podelil priznanje TZS.

Jamo si je dosedaj ogledalo okoli 40.000 turistov, lani jih je bilo kar 7.000. Med njimi je veliko tuditujcev. Rotovnikovi pa imajo še veliko načrtov. Z raziskovanjem jame želijo nadaljevati, predvsem pa se bodo trudili, da bi podzemni svet v Skornem ohranili za veliko generacij. Za

to prizadevanje so Rotovnikovim izrekli priznanje tudi predstavniki turističnih jam, kajti v Sloveniji je veliko manjših podzemnih jam, brezen, ki ležijo na samotnih krajih in katerih bogastva so izropana ali pa so jame onesnažene. Rotovnikova jama je zaradi ohranjenosti in zaradi redke posebnosti - aragonitnih ježkov, ki jih je najti le še v treh slovenskih jamah - prava učna delavnica za speleologe.

Sicer pa ima Jurij Rotovnik "občutek" za jame. Še pred petimi leti je bil rudar, od leta 1989 pa je upokojen. Takole je povedal! "Ponosen sem, da sem bil rudar. Malo je ljudi, ki bi vso delovno dobo vztrajali v enem podjetju. Jaz sem vseskozi delal v RLV, v jami, le nekaj let pred upokojitvijo sem moral zaradi zdravja delati v reševalni postaji. RLV mi je pri urejanju jame veliko pomagal - z delom, materialom, razumevanjem in spodbujanjem, za kar bom svojim bivšim sodelavcem in vodstvu podjetja vedno hvaležen."

Diana Janežič

Jurij Rotovnik prejema priznanje TZS. (foto S. Vovk)

Slavko Hostnik, predsednik Šaleškega jamarskega kluba Podlasica, Topolšica:

"Rotovnikova jama je že ob odkrivanju kazala, da je nekaj posebnega. Bila je lepo zakapana in zasigana. V jami je ena najlepših kapniških dvoran tod okoli. Meri v dolžino 10 in v širino 6 metrov in se ponaša z dvema lepima stebroma iz kapnikov. Tudi sicer je bogata s kapniki, stalagmiti in stalaktiti. Njena največja posebnost pa so aragonitni ježki, ki so redkost v kraških jamah. Razvijejo se ob posebnih pogojih v jami iz kalcita. Aragonitne ježke najdemo v Sloveniji le še v Ravenski jami nad Cerknim in v Kamniški jami v Kamniško-Savinjskih Alpah. Od turistično urejenih jam se z njimi lahko ponaša le Rotovnikova jama.

V Sloveniji imamo po zadnjih podatkih čez šest tisoč odkritih in registriranih kraških jam. Za turistični ogled pa jih je sedaj odprtih 14 in ena med njimi je Rotovnikova jama, kar nam je v Šaleški dolini lahko v ponos."

ZAHVALA

Ob smrti moje mame se iskreno zahvaljujem sodelavcem Jame Pesje za darovano cvetje in denarno pomoč.
Janko Jeseničnik

ZAHVALA

Ob smrti očeta in brata Jožeta Korena se zahvaljujem sodelavcem iz Klasirnice za darovano cvetje.
sinova Jožko in Blaž ter brat Tone

PREMOGOVNIŠTVO V SVETU

KAKO V PREMOGOVNIKU ZNIŽATI STROŠKE

Ker so tudi na RLV v teku procesi za znižanje stroškov in povečanje produktivnosti, bo zanimivo pogledati, kako te probleme rešujejo drugod po svetu. Današnji prispevek govori o francoski premogovni družbi Charbonnages de France /skrajšano CdF/, v kateri je zaposlenim uspelo občutno zmanjšati stroške, povečati produktivnost in ob tem celo nekoliko dvigniti raven varnosti na delovnih mestih.

UVOD

V smislu striktnih omejitev na ekonomskem in industrijskem področju - v kombinaciji s francosko energetske politiko in mednarodnimi trendi gibanja cen energije - je največja francoska premogovna družba CdF izdelala obsežen program racionalizacije proizvodnje in stabilizacije poslovanja za svoje premogovnike.

Od pričetka izvajanja tega programa v letu 1986 so pri CdF s trdim delom postopno pričeli dosegati boljše rezultate. Kot posledica sprejetih ukrepov v zadnjih petih letih se sedaj ti rezultati proizvodnje odražajo v treh glavnih točkah. Te so:

*Porast proizvodnje od 1500 t/dan v letu 1980, 2673 t/dan v letu 1989, 3358 t/dan v letu 1990 do 4015 t/dan v letu 1991.

*Porast produktivnosti od 34.200 kg (coal-face) premoega v letu 1986 do 70.960 kg v letu 1991.

*Porast delovnega učinka od 483,5 kg/delavca/uro v letu 1986 do 655,1 kg/delavca/uro v letu 1991.

Navedeni rezultati so doseženi in ohranjeni tudi na osnovi sprejemanja cesto drznih in težkih poslovnih odločitev.

Proces optimizacije pri CdF je razdeljen na štiri glavna področja: optimalna izbira ocene ležišč premoega, iskanje in dovrševanje najbolj učinkovitih odkopnih metod, izboljšanje ekonomskega vodenja ter izboljšanje kadrovske politike.

OPTIMALNA IZBIRA OCENE LEŽIŠČ PREMOEGA

Prvo področje optimizacije temelji na dveh metodah izbire in opredelitve premogovnih žil in slojev.

Izbira in prilagoditev operativnih metod je določena na podlagi tistih tehnologij, ki imajo močne potencialne za visoke napredke. Manj učinkovite metode so izločili iz uporabe, odkopavanje revnejših slojev so povečali do naklona 35°, ustrezne odkopne metode pa so skoncentrirali na bogatejše dele premogovnega bazena Lorraine. Pravilna izbira žil in slojev je bila možna na podlagi podrobne analize vseh slojev oziroma žil proti tistim, ki omogočajo doseganje visokoproduktivnih rezultatov z opremo, prilagojeno njihovim pogojem. Pri tem so bile za pridobitev potrebnih podatkov uporabljene sodobne metode raziskovanja slojev, kot je npr. seizmična metoda in podobno.

TEHNIČNE IZBOLJŠAVE PRI PRIDOBIVANJU PREMOEGA IZ VEČJIH GLOBIN

Premogovna industrija je vložila precej napora za izboljšanje in posodobitev obratov za transport in predelavo premoega. Njen razvoj pa je osredotočen tudi v realizacijo izkoriščanja slabših delov ležišča v bazenu Lorraine.

Pred letom 1986, ko so resnično pričeli s klasifikacijo svojih premogovnih slojev, so visokoproduktivni odkopi že imeli sodobno opremo. Tanke sloje (1,2 - 2,5 m) so odkopavali z razmeram prilagodljivo opremo, to je z rezalnimi strojem Sirius 300 kW in strgalnim transporterjem EFK3.

Verizni rezalni stroji tipa DTF capstan, ki so primerni za uporabo v srednje debelih slojih (2,3 - 3,5 m), so bili razviti kot pomoč novemu "brezveržnemu" vlečnemu sistemu v sklopu rezalnega stroja tipa DTF Dynatrac.

Vlečna sila tega sistema se je tako povečala od 480 kN na 600 kN, kar je omogočilo odkopavanje posebnih slojev do naklona 35°. Razvoj nove hidravlične opreme je omogočil večjo hitrost napredovanja - do 6 m/min, in tudi večjo proizvodnjo - do 6000 t/dan.

Vodstvo družbe CdF se je uspelo dogovoriti s proizvajalci opreme o tem, kako izdelati kar najbolj uporabno tehnologijo. Posledica tega je bila odločitev o izdelavi lažjega, močnejšega in bolj zmogljivega podporja s po dvema stojkama na sekcijo ter prilagoditev rezalnega stroja Panda na višino rezanja do 4,5 m. Za transport premoega je predviden strgalni transporter tipa HB280, širine 800 mm s 30 mm debelo dvojno sredinsko verigo.

Rezultat teh razmerij je bila povečana proizvodnja v povprečju 5500 t/dan oziroma max. 13600 t/dan ter produktivnost 100 t/HP.

Ko je bila oprema izpopolnjena, se je njena kapaciteta in zanesljivost znatno povečala. Tako so npr. dvobobenskemu rezalnemu stroju Panda povečali moč na 2 x 400 kW pri 5000 voltnem napajanju z električno energijo, nakar se je njegova kapaciteta povečala na 1800 t/h. Tudi nove organizacijske metode so omogočile koncentracijo proizvodnje na manj delovnih mestih in ob optimizaciji del.

DOSEŽENA PROIZVODNJA 6000 t/izmeno

V 90. letih je CdF uspel zadržati nivo prihodka iz prejšnjih let ob siceršnjem poslabšanju razmer na področju energetike. Nadaljnji koraki na tej poti so bili: razvoj in adaptacija novih super zmogljivih rezalnih strojev, koncentracija proizvodnje na kratek rok ter zmanjšanje stroškov pri delu.

Pri CdF so vseskozi skrbno zasledovali razvoj opreme in postopkov, posebno se v ZDA. Prizadevali so si za pospešitev uporabe električnih in modularnih rezalnih strojev. Tako so se po temeljitem premisleku v maju 1991 leta odločili za nakup zelo zmogljivih rezalnih strojev tipa Electa 2000, moči 1200 kW pri 5000 V električne napetosti in hitrostjo rezanja 14 m/min. Rezalni stroj potuje po strgalnem transporterju HB280 - 1000 mm (2 x 400 kW, 5000 V) s kapaciteto 2200 t/h.

Navedena oprema, s katero so opremili širokočelni odkop 4,5 m višine in 215 m dolžine, je dala izjemno dobre odkopne parametre:

-203.672 t/mesec, 20.402 t/dan, 6.006 t/izmeno

EKONOMSKI MANAGEMENT

Zaradi izgub, ki so se nakopile zaradi manjšega izkopa, so pri CdF pričeli z izvajanjem programa racionalizacije svojega industrijskega managementa. Program je temeljil na prilagajanju proizvodnje manjšim trgom, zmanjšanju stroškov, izboljšanju kakovosti proizvodnje in izboljšanju trženja.

Prilagoditev proizvodnje novim razmeram je bila nujna, saj se je zaradi izkoriščanja podzemnih zalog premoega in posledično naraščanja globine rudarjenja ter ob upoštevanju naravnih pogojev, pojavilo znatno povečanje proizvodnih stroškov, kar je občutno podražilo končno ceno premoega, tako da je le ta preseгла ceno podobnih uvoženih premoegov.

Pri CdF so se odločili, da v najkrajšem možnem roku opustijo nekonkurenčno proizvodnjo, vendar brez odpuščanja delavcev. Pri tem jim je uspelo na področju stroškov in tehničnega napredka skupaj s spremembami v proizvodnji izboljšati rezultate. Tako je med leti 1986 in 1991 kvantitativna proizvodnja premoega iz večjih globin porasla za 71%, ob tem pa so se stroški zmanjšali za 30%, število nezgod pri delu pa se je zmanjšalo kar za 63%.

V istem času pa investicijska politika ni le narekovala smeri tehnološkega napredka, temveč tudi izboljšanja

delovnih pogojev (odpraševanje, čiščenje odpadnih vod...), modernizacijo predelave premoega in promoviranje produktov za povečanje prodaje. V CdF-jevem razvojnem oddelku so si izmislili tudi več novih procesov, kot je tehnologija za koksanje premoega in proizvodnja energije iz nizko vsebnostjo žvepljenih goriv.

OBETAVNA STRATEGIJA

Management je bil s svojim programom glavni dejavnik pri optimizaciji novega tehničnega razvoja v zadnjih letih. Program je bil zasnovan na treh glavnih točkah.

Pod prvo točko je bila reorganizacija oziroma sprememba vodstvene strukture iz tradicionalno piramidne v tako z mnogo krajšim manevrom odločanja. Dana je bila možnost specializiranim strokovnjakom vseh strok, da lahko plasirajo dobre in koristne ideje. Sistem je dopuščal tudi hitrejšo odzivanje, s čemer je sposoben management prišel bolj do izraza.

Naslednja točka je bila prestrukturiranje delovnih mest, ki so jo izvajali na obeh lokacijah, tako v premogovniku kot v obratu za predelavo premoega.

Zadnja točka pa je bila izboljšanje varnosti. Na tem pomembnem področju je CdF napravil velik korak naprej. Dosežkom v zadnjih petih letih (izbira metod, plasti, opreme, itd.) in povečanju varnostnih mer (delovne skupine, izpopolnitev metod in opreme) gre zahvala, da se je v tem obdobju pripetilo 2/3 manj delovnih nezgod na milijon opravljenih dni kot prej.

Dejstvo, na katerega so pri CdF še posebej ponosni, je aktiviranje njihovih notranjih rezerv. S tem ukrepom so dosegli naraščanje nivoja varnosti, produktivnosti ter izbire investicij, in to brez dodatnega zaposlovanja vse od leta 1985 dalje.

Moratorij na zaposlovanje novih delavcev je bil za firmo hud pritisk in tudi velika preizkušnja za njeno vodstvo, ki je moralo biti trdno in odločno v mnogih težkih situacijah. Na primer planiranje oz. predvidevanje tržnih razmer tako na osnovi izkušanj kot tudi strokovnega znanja - intenzivno usposabljanje kadrov in zagotavljanje mobilnih pogojev za vsak trg za tri do štiri leta vnaprej - se je moralo izboljšati. Narejen je bil tudi premik glede poenostavitve organizacije dela, ki temelji na povečanju odgovornosti.

Usposabljanje je bilo treba prilagoditi tehnološkim razvojem, število usposabljavajočih kadrov v razvoju pa je naraslo.

Sedaj je politika CdF izražena z načrtom iz leta 1986 dosegla izredne rezultate. Vso ključno osebe je bilo motivirano s strategijo, ki je bila dobro prilagojena posebnim pogojem in okolju v Franciji.

Mobilizacija uslužbencev in pametno investiranje so prispevali k dobrim poslovnim rezultatom. Posledica teh velikih naporov je bil znaten upad stroškov, saj so v prvih petih letih stroški padli za 30%. Te izboljšave gre deloma pripisati tudi aktivnostim drugih sektorjev.

OBLJUBA RUDARJEM

CdF jev načrt iz leta 1986 vsebuje tudi obljubo po zmanjšanju nacionalne proizvodnje z upoštevanjem delovnih pogojev in da se bodo ohranili aktivni deli izdustrijskega razvoja na področju rudarstva. Program je bil zgrajen na racionalizaciji industrijskega managementa, oblikovanega tako, da zmanjša izgube s prilagajanjem proizvodnje pogojem trga, zmanjšanjem stroškov in izboljšanjem kvalitete proizvodnje.

Boljša produktivnost je bila odločilna, saj se bilo možno doseči cilje, zastavljene v programu, le z občutnim povečanjem produktivnosti vsakega dela firme Charbonnages de France.

Slavko Hostnik - sektor za raziskave in razvoj

ŠPORT IN REKREACIJA

USPEL ATLETSKI MITING

Mesec dni je minilo, odkar smo v Velenju slovesno predali namenu prenovljen mestni stadion. To je bilo opravljeno 22. aprila z atletskim mitingom. Predsedniku poslovnega odbora našega premogovnika dr. Francu Žerdinu je pripadla čast, da je s strelom iz štartne pištole simbolično dal znak za začetek atletskih tekmovanj na novih atletskih napravah, otroci iz vrtca v Pesju pa so s cvetjem in baloni v rokah prvi pretekli nekaj deset metrov po novi stezi.

Ta petek so mnogi poimenovali praznik slovenske atletike, gostje, atleti in gledalci celotne prireditve pa so bili enotni, da je objekt zelo lep. Prireditvi je s svojo navzočnostjo dal poseben pečat predsednik Mednarodne atletske zveze IAAF dr. Primo Nebiolo, ki ga je objekt in okolje, v katerem je, navdušil, razveselila pa ga je tudi množica mladih atletov in ljubiteljev kraljice športov.

Med prireditvijo smo nekaj vprašanj zastavili direktorju Atletske Zveze Slovenije Milanu Lorenciju!

Kako v AZS ocenjujete prenovljen atletski stadion v Velenju?

Lorenci: "V AZS nismo tega objekta nič manj veseli, kot ste ga domačini. Vsaka taka pridobitev ni le pridobitev določenega kraja, ampak pridobitev slovenske atletike, izboljšanje pogojev za njen razvoj in dvig kvalitete. Moram pa poudariti, da je bilo Velenje tudi v časih, ko niste imeli stadiona, center atletike, predvsem pri tekmovalcih na srednjih in dolgih progah. Prepričan sem, da bo poslej njihova vloga krepko večja."

Začenja se atletska sezona. Kaj lahko pričakujemo letos od slovenskih atletov, ki jih čakajo velika tekmovanja?

Lorenci: "Naše letošnje mednarodne obveze so velike. Najprej nas čakata dve največji tekmovanja za posameznike, to sta evropsko prvenstvo za člane in članice v Helsinkih in mladinsko svetovno prvenstvo v Lizboni. Na obeh se nadejamo dobrih rezultatov, na prvem morda celo medalje.

Še večje pa so reprezentančne obveznosti atletov. Najvažnejša bo kmalu nastop na tekmovanju za pokal Bruno Zauli v Ljubljani, nato nas čakajo še reprezentančni članski šesterboj v Nitri in štiri srečanja mladinskih reprezentanc."

Kako je Slovenija opremljena z atletskimi stadioni?

Lorenci: "Glede tega smo v Evropi med vodilnimi državami. Letos dobimo tri nove oz. prenovljene stadione: v Velenju, v Novi Gorici in v Kopru. Lepi tereni so tudi v

Prvi tekači po novi stezi... (foto I.P.)

Ljubljani, Mariboru, Tolminu, Kočevju, Novem mestu... S stadioni je tako pokrita cela Slovenija in atleti imajo poleti sijajne pogoje za treninge in tekmovanja. Problematična pa je zima, kjer krepko zaostajamo za svetom. Dokler v Sloveniji ne bomo dobili osrednje atletske dvorane, ne bomo mogli ujeti širšega stika s svetom."

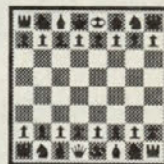
Za mnenje o prenovljenem mestnem stadionu in celotni prireditvi smo povprašali tudi atletskega strokovnjaka Tineta Štajnerja.

Štajner: "Celoten velenjski objekt je zelo zanimiv; tehnično je opremljen kot vsi veliki atletski stadioni in je primeren za izvedbo vseh vrst atletskih tekmovanj, poleg tega pa je enkratno okolje, v katerem leži. Zato sonadnjim vsi dvakratno navdušeni! Mislim, da se bodo spet vrnila leta, ko smo v Velenju na pripravah ali tekmovanjih gostili mnoge atlete in cele reprezentance. V Atletskem klubu Velenje se bomo trudili, da bi se atletika vrnila v naše mesto in če nam bodo sponzorji v pomoč, potem bo temu gotovo tako."

Navzočnost dr. Prima Nebiola je gotovo velika čast za Velenje in atletiko. Kako je on ocenil objekt?

Štajner: "Bil sem izredno presenečen, ko sem izvedel, da naj bi se dr. Nebiolo te prireditve udeležil in v dvomih, da se bo to res zgodilo. Pa se je in vesel sem tega. Res je velika čast, da si je prvi človek svetovne atletike vzel čas za ta obisk. Nad objektom ter zagnanostjo organizatorjev in atletov je bil navdušen in nam je dal vse priznanje. Dejal je, da je to tisto pravo razpoloženje, zagnanost, iz katere rastejo kvalitetni mitingi, tekmovanja ter kvaliteta in lepota atletike." (dj)

ŠAH

Šaleško šahovsko društvo Velenje je bilo organizator občinskega prvenstva v šahu za leto 1994. Potekalo je v četrtek, 28. aprila, v društvenih prostorih nad okrepevalnico Šahec. Pravico do sodelovanja na tekmovanju so imele šahovske ekipe športnih društev, krajevnih skupnosti, podjetij in sindikatov, vendar se jih je odzvalo le pet. Med njimi sta bili dve iz našega podjetja, in sicer RLV in Primeh. Tekmovanje je potekalo po bergerjevem sistemu. Naslov občinskih prvakov za leto 1994 so osvojili šahisti Rudnika lignita Velenje - to so bili Milan Matko, Peter Voglar, Boris Brešar in Štefan Cvar - in zato prejeli pokal v trajno last.

REZULTATI:

1. RLV 12 točk, 2. TE Šoštanj 10,5, 3. KS Šoštanj 9, 4. Primeh 6, 5. TU Šoštanj 2,5 /dj/

ČUDOVITA
NAPETOST
LOKA

Zgodovinarji ocenjujejo, da izhaja lok iz kamene dobe, kar dokazujejo risbe lovcev z loki v španskih jamah. Vrhunec v izdelavi in uporabi loka so stoletja kasneje dosegli Mongoli in Turki in njihove oblike lokov uporabljajo še danes pri izdelavi moderne lokostrelske opreme. V Evropi se je lokostrelstvo najbolj razvilo v Angliji in lokostrelska oprema je kmalu postala redno orožje takratnih armad. Lokostrelstvo pa ni ostalo samo bojna veščina, ampak se je uveljavilo tudi kot tekmovalna panoga. Že v zgodnjem srednjem veku so imeli v Angliji lokostrelske turnirje, najstarejše lokostrelsko združenje iz leta 1381 deluje v Bruslju še danes in leta 1972 je ta šport postal spet olimpijska disciplina.

Lokostrelstvo je že predveč kot tridesetimi leti očaralo tudi našega sodelavca Dušana Perhača. Toda takrat nikjer v bližini njegovega kraja bivanja ni bilo lokostrelskega kluba, kjer bi se z veščinami tega športa pobilže seznanil. Zato pa je postal strelec z zračnim in malokalibrskim orožjem. V tem športu je tekmoval od leta 1961 do 1992 in nanizal veliko zmag. Leta 1978 je bil tudi član slovenske reprezentance.

K lokostrelstvu se je vrnil leta 1977, ko je bila v Gorenju ustanovljena lokostrelska sekcija Lokostrelskega kluba Muta. Že naslednje leto se je vanjo vključil in se za

ŠPORT IN REKREACIJA

ta šport povsem navdušil. Danes je Dušan Perhač odličen lokostrelca in tudi učitelj lokostrelstva, eden prvih v Sloveniji. Zatorej, če bi se radi seznanili s tem športom in se z njim bolj intenzivno ukvarjali, poiščite ga!

Pri Perhačevih se z lokostrelstvom ukvarjata oba: poleg Dušana tudi žena Bernarda. Sploh je lokostrelstvo lahko družinski šport; ponekod se z njim ukvarja vsa družina, tudi otroci.

"Lokostrelstvo je miren, čist šport, primeren za vsakogar, za vsako starost," pravi Dušan. "Vsak se mora le odločiti, zakaj se bo učil streljanja z lokom, s kakšnim lokom bo streljal, bo to zanj rekreacija, sprostitiv, ali bi želel tudi tekmovali, kaj bi v tem športu rad dosegel. Obstajajo trivrsteloki: golilok brez merilnih naprav, lok z napravami (prosti stil) in lovski lok s škripčevjem podobno kot pri puški. Pri lokostrelstvu je bistvena moč, tudi psihična, in oprema. Ta je v glavnem uvožena, kvalitetnejši loki dosegajo ceno okoli 1000 nemških mark. Lokostrelce po svetu združuje mednarodna lokostrelska zveza Fita, naša barva pa je bela."

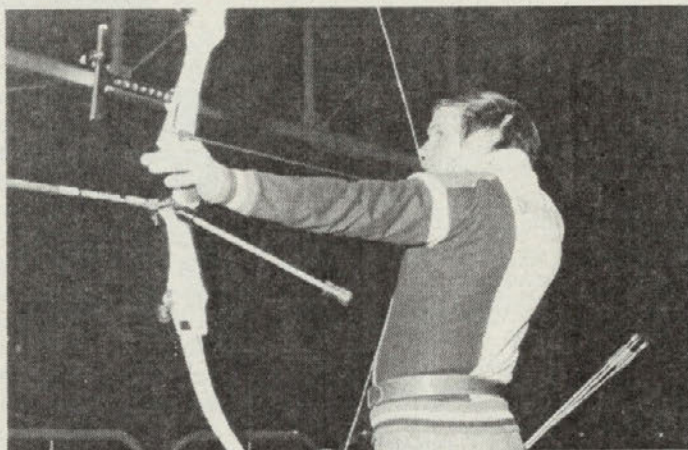
Dušan se je odločil, da bo tekmoval. Zato trenira ob domači hiši v Zgornji Savinjski dolini vsak dan po uro do dve, pred tekmovalni pa trenira disciplino, v kateri bo tekmoval, še posebej. Zato je dober tekmovalca. Lani se je uvrščal med prvouvrščene skoraj na vseh turnirjih. Tekmuje v vseh šestih lokostrelskih disciplinah, te pa so: indoor (dvoranska tekmovalca), FITA na stadionu do razdalje 90 m, 900 krogov olimpijski krog, arrow heid na znane in neznane cilje do 60 m (to je lovski disciplina), streljanje v cilje v gozdu in novejša disciplina merjenje na živalske siluete do 60 m.

Dušan je eden najuspešnejših lokostrelcev v Sloveniji. Že dve leti ima rekord v lovski disciplini "emely round" in državni rekord na 40 metrov "Fita". Odlične rezultate je dosegal tudi na mednarodnih turnirjih v Italiji, Avstriji in Nemčiji. 14 let je tekmoval v prostem slogu, potem pa je predsedal na lovski lok.

Tudi letošnjo sezono je začel zelo dobro. Zmagal je v Novi Gorici v disciplini "arrow heid" na znane in neznane cilje in dosegel normo za svetovno lokostrelsko prvenstvo, ki bo letos jeseni v Franciji. Na tekmovalnih

v marcu in aprilu je v Ljubljani osvojil 2. mesto, v Kamniški Bistrici za pokal CAMO prav tako 2. mesto, v Ilirski Bistrici je zmagal, v tekmovalni za alpski pokal v Ankaranu je bil tretji, v Radencih je bil v disciplini Fita 40 m četrti, ekipa (sedaj tekmuje za LK Polzela) pa je osvojila državni rekord.

"Koledar tekmovalni za letos je zelo pes-ter," razlaga Dušan. "Predvideva okoli 60

Lokostrelstvo je miren in čist šport.

tekmovalni. Koledar je prijavljen pri zvezi Fita in zato se vsi turnirji točkujejo za generalno uvrstitev, na vsakem turnirju pa se lahko doseže državni ali tudi svetovni rekord.

V maju je mednarodni turnir v Porečah (Pörschah) v Avstriji, nato v Tolmezzu v Italiji, v Münchnu, sledijo pa še vsa državna prvenstva v vseh disciplinah. Septembra bo že omenjeno svetovno prvenstvo v Franciji, zato so vsi naši treningi in sodelovanja na različnih tekmovalnih usmerjena v to prvenstvo."

Dušana lokostrelstvo zelo navdušuje, zato mu je žal, da velenjskega lokostrelskega kluba, ki je pred leti razpadel, ni nihče obnovil. Sicer pa je v Sloveniji kar veliko lokostrelcev. Tekmovalni se jih redno udeležuje od 100 do 120, skoraj vsak turnir pa ima tudi mednarodno udeležbo. Najbolj je lokostrelstvo razvito in popularno v Italiji. Dušana posebej navdušujejo tekmovalni v tujini, kjer je dovolj velika konkurenca. Žal pa je celotno finančno breme tega športa na njegovih ramenih, pravzaprav cele družine, saj uspešno tekmuje tudi žena. Lokostrelstvu je nasploh med športi odmerjen skromen košček sredstev, zato si vsi tekmovalci treninge, tekmovalni in opremo plačujejo v veliki meri sami.

A glede na vso lepoto tega športa, ki jo Dušan in žena uživata, srečanja z lokostrelci širom Evrope in lepe mednarodne rezultate, ki jih dosejata, seveda na slovo od lokostrelstva sploh ne pomišljata.

Diana Janežič

KARATE

Se želite usposobiti v karateju ali samobrambi? Želite, da se teh veščin nauči tudi vaš otrok?

Možnost vam ponuja usposobljen karate mojster 3.DAN Petar Pejgunović, izkušen trener, državni reprezentant, večkratni državni prvak, zmagovalca mednarodnih tekmovalni in osmi na svetovnem prvenstvu v Mexicu leta 1992.

V tečaj se lahko vpišete: vsako sredo od 18.-19.30 v telovadnici OŠ Šmartno in vsak petek od 18.-19.30 v telovadnici OŠ Livada. Dodatne informacije dobite po telefonu 851-036, vsak dan med 14. in 15. uro ali v večernih urah.

AKTIVNI ODDIH V UMAGU

KDAJ: od 13. do 20. avgusta 1994

KJE: turistično naselje POLYNESIA

a) apartmaji SAMOA A (4-5 oseb) - 79,5 DEM najem na dan
SAMOA B (2-3 osebe) - 60,5 DEM najem na dan

b) depandansa hotela Istra polpenzion - 40,5 DEM v dvop. sobi

PROGRAM: Organizirane športno-rekreacijske dejavnosti preko celega dneva (odbojka na mivki, košarka, namizni tenis, ...), tenis tečaj, razna tekmovalni ipd.

PLAČILNI POGOJI: Možnost plačila na 4 (štiri) obroke. Prvi obrok poravnate ob prijavi, in sicer od 6. do 14. ure v podjetju GOST, Kersnikova 11.

Tisti, ki bi želeli letovati v novo opremljenih apartmajih je cena najema 10 DEM več na dan.

Opomba: V ceno ni vračunana turistična taksa, ki jo plačate na kraju samem pred odhodom, in najem tenisa igrišč. Vsi ostali športni objekti, rekviziti, tekmovalni, tenis tečaj, organizacija in vodenje so brez doplačila.

ZAHVALA

Zahvaljujeva se sodelavcem Strojne remonta v Jamski mehanizaciji in ESS-Elektro službi za izrečena sožalja in za dano pomoč ob smrti najinega brata Jožeta. Hvala tudi vsem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti.

Martin in Vinko Mihelak

GREMO V ANDE

¡BUENOS DIAS, BOLIVIA!

Obdano z dvema gorskima verigama Andov leži na višini 3812 metrov skrivnostno jezero Titicaca. Na njegovih bregovih bi naj bila po verovanju Inkov zibelka njihove kulture, ki je prejela moč od Sonca. Še pred Inki so tedanji prebivalci verovali, da Sonce in njegovo vrhovno božanstvo *Virakoča* vstajata iz globlin jezera. V predinkovskidobi je bilo jezero veliko večje, saj je nekdanje obredno mesto *Tiahuanaco* sedaj oddaljeno 20 kilometrov od obrežja. *Tiahuanako kultura*, ki je dosegla vrh okrog leta 500 so spodrinili okoli leta 1200 *Ajmar*. V 15. stoletju prodrejo z zahoda bojeviteli Inki. Potomci Inkov in podrejenih Indijancev so *Kečuj*, ki skupaj z *Ajmar* predstavljajo okrog 60 odstotkov prebivalcev Bolivije.

Španci so v letih med 1530-1540 pod vodstvom okrutnega *Francisca Pizarra* zahrbtno umorili inkovskega vladarja *Atahualpa* ter premagali mnogoštevilnejše Inke. V brezobzirni slizi dragocenimi zlatimi zakladi so razdejali njihovo mogočno državo in kulturo. Ozemlje sedanje Bolivije so prikličili k Podkraljevstvu Peru. Število belih priseljencev je močno naraslo po odkritju srebrne rude v Potosiju. To odkritje je prineslo smrt in bedo tisočom Ajmarom in Kečujem, ki so jih s silo gonili na delo v rudnike in na veleposestva. S svojim srebrom je Bolivija v tem času veljala za zakladnico Španije. Španci so si jemali za žene Indijanke in iz njihovih potomcev je nastala skupina *mesticev*. Indijanci in mestici so se večkrat uprli, vendar so Španci vsak poskus upora kruto zatrli.

V začetku 19. stoletja po Francoski zasedbi Španije je nezadovoljstvo zoper špansko oblast v Južni Ameriki sprožilo množične upore in venezelski general *Simón Bolívar* je sestavil močno uporniško vojsko. *Antonio José de Sucre* je 1825 leta osvobodil Bolivijo in postal njen prvi predsednik. Po njemu se imenuje uradna prestolnica *Sucre*, po generalu Bolívarju pa država.

Sedanja Republika Bolivija ima tudi zelo neslaven rekord, saj je neodvisnosti 1825 leta pa do zadnjega desetletja 19. stoletja doživela 16 ustav ter več kot 200 državnih udarov ali poskusov nasilnega prevzema oblasti. Tudi v 20. stoletju se Bolivijcem ni godilo veliko boljše, saj so imeli le pičlo politično svobodo. Revolucija leta 1952 je naposled zrušila vojaško diktaturo, ob tem pa je najpomembnejše dejstvo, da so Indijanci prvič po prihodu Evropejcev vključeni v politično upravljanje dežele. Po dvanajstih letih je oblast spet prevzela vojaška hunta, ki je krvavo zatirala vse upore. Tako je leta

1967 bolivijska vojska ujela in umorila slavnega kubanskega revolucionarja *Ernesta Ché Guevaro*, ki je vodil skupino bolivijskih gverilcev.

Naposled so 1982 leta vojaške oblasti dovolile vrnitev k civilni vladavini, ki traja, hvalabogu, še danes.

In zakaj vsi ti podatki ?

V jubilejnem 40. letu našega matičnega planinskega društva "Kozjak" Maribor se štirje člani alpinističnega odseka odpravljamo naskoraj 11.000 kilometrov dolgo pot v Južno Ameriko, natančneje v Bolivijo. Kolena bomo grizli v predelu Andov, ki se imenujejo *Kordillera Real* ali "Kraljevski Andi". Konec maja bomo sedli v letalo Viktor Hribar-Viki, Sašo Puhmajer-Puhi, David Podgorelec-Pirmajster in moja malenkost. Viki in Puhi imata že izkušnje iz Andov, ki nam bodo, vsaj upam, pripomogle k uspehu odprave. Druga dva pa sva še "andinistična zelenca", vendar nič manj izkušena v ostalem hribovju. Na žalost maloštevilnih ter verjetno na veselje mnogih se poslavljamo od Stare celine za dva meseca, kar je veliko ali pa tudi ne...

V celotni Južni Ameriki, ki se giblje nekoli kopočasneje kot ves ostali svet, je namreč zelo pomembna beseda *mañana*. Lahko pomeni jutri, mogoče, kasneje ali pa nikoli. Upamo, da ne bomo preveč odvisni od te simpatične besede in da bo šlo vse po načrtih, kajti ta dva meseca sta lahko kar hitro pri koncu, ne da bi opravili vse načrtovano.

Ja, seveda, načrti. Načrti jasno da so, za nekoga izgledajo mogoče siromašni za takšen čas, vendar, kot sem že omenil, se tam dol pod ekvatorjem zadeve odvijajo "slow motion". No, ne smemo pozabiti niti na nadmorsko višino. Iz letala nas bodo nagnali v *La Paz* na višini 3800 metrov nad morjem, kar je le en kilometer nad višino našega Triglava in le malo manj od Velikega Kleka v Avstriji. Prvi teden bomo glavobole in ostale tegobe odpravljali bolj ali manj s sprehodi po mestu in bližnjih "gričkih". Ko se bo megla v glavah razkadila, se bomo zapodili v hrib nad mestom, ki je najvišji vrh v Boliviji in sliši na ime *Illimani*, zrasel pa je do višine 6682 metrov. V primeru ugodnih snežnih razmer, tedaj je namreč v tem delu sveta zima, bi poskusila Puhi in jaz tudi spust s smučmi z vrha hriba.

Sledilo bi spet nekajdnevno pohajkovanje po mestu in polnjenje akumulatorjev za naš prvi cilj - prvenstveno smer v *Condoriri*ju, hribu visokem "le" 5696 metrov. Kot že ime samopove, je hrib podoben kralju Andskega neba *kondorju*. Hrib sem nekako "odkril"

jaz, ko sem iskal v knjigah in vodničkih primerne cilje za našo odpravo. Lahko rečem, da je bila to ljubezen na prvi pogled. Prevzela me je njegova lepota in drzno oblikovan vrh z dvema ostrima grebenoma, ki osupljivo spominjata na razprta kondorjeva krila. Takoj sem se pozanimal, če je že kdo od naših alpinistov stal na njegovem vrhu. Seveda sem se obrnil na našega največjega poznavalca in kronista domačih in tujih vzponov, na Francija Savenca. Očitno vesel naše izbire mi je z neprikritim veseljem povedal, da je bil s skupino alpinistov že daljnega leta 1962 na njegovem vrhu. Pogovor z njim mi je tako samo potrdil pravilnost moje izbire...

In cena?

"Malenkost!"

Seveda prejšnja ugotovitev niti približno ne drži, saj cena takšne odprave ni mačji kašelj. Ker smo že tako ali tako navajeni dobre stare nemške marke, znese v tej pri nas "evergreen" valuti okvirni strošek odprave na posameznika okrog 4000 orličkov. Novo opremo lahko samo sanjamo! In kako do njih: zelo mikavna je sicer "Krekova metoda", ki zahteva najmanj pripomočkov; le bicikel in polivinil vrečko... Zaradi slabe kvalitete vrečk smo se raje odločili za nam najbližjo metodo in skoraj že del našega podalpskega melosa, namreč za "fehtanje" že tako ubožožanih podjetij. O uspehih tega početja in zanesljivosti opisane metode ne bi raje preveč pisaril, ker je tako ali tako že vse jasno. Del denarja smo zaslužili tudi z višinskimi deli, ki jih je vsak dan manj in manj. No, tudi lasten žep pri vsem tem ni izostal. Zato se zahvaljujem vsem sponzorjem, ki so nam že ali pa še bodo pomagali pri uspešni odpravi. Pomagali so nam v denarju in opremi:

Informatika d.o.o., *PLP d.o.o.*, *Mizarstvo d.o.o.*, *HTZ, Sekretariat za ljudsko obrambo občine Velenje*, *Trend, Računalniški inženiring d.o.o.*, *SATEX d.o.o.*, *TIP-PRI, SKB, MIR, BIOFIT.*

Osebnostno se zahvaljujem kolektivu Rudnika lignita Velenje za odobritev dveh mesecev neplačanega dopusta, brez katerih ne vem, kako bi si sploh upal pomisliti na kakšno odpravo.

Branko Ivanek

ODŠLI SO V POKOJ

Bahrija MEDIČ, upokojen 31. marca

Rodil se je 2. julija 1946 v Humcih pri Tuzli. Poročen s Ševalo, rojeno Kurtič.

Od 6. avgusta 1969 je neprekinjeno delal v RLV. Zaposlil se je kot nekvalificiran kopač v Jami vzhod. Bil je večkrat premeščen, nazadnje leta 1993 v jamo Pesje, kjer je delal do upokojitve. Leta 1970 je opravil izpit za polkvalificiranega in leta 1972 za kvalificiranega kopača.

Nagrajen za 20 let dela v RLV.

Franc ROBIDA, upokojen 31. marca

Rodil se je 24. januarja 1947 v Topolšici. Poročen s Pavlo, rojeno Delopst.

Od 18. avgusta 1969 je neprekinjeno delal v RLV, prvič pa že od leta

1965. Leta 1969 se je zaposlil kot kvalificirani kopač v Jami zahod. Leta 1975 je bil premeščen v Jamsko mehanizacijo, kjer se je upokojil kot vodja skupine pri elektro-montaži. Leta 1973 je opravil izpit za polkvalificiranega električarja, leta 1974 pa izpita za kvalificiranega električarja in iz eksplozijske zaščite za delo v metanskih jamah.

Nagrajen za 20 let dela v RLV.

Ivan ZAVRŠNIK, upokojen 31. marca

Rodil se je 16. maja 1948 v Mislinji. Poročen z Ivanko, rojeno Kaltenecker.

Od 1. maja 1974 je neprekinjeno delal v RLV, prej pa od leta 1969 v rudniškem delu RŠC. Leta 1974 se je zaposlil kot nekvalificiran delavec, sicer pa po poklicu viličarist, v jami Škale. Leta 1977 je bil premeščen v Jamski transport, kjer se je tudi upokojil. Leta 1976 je opravil izpit za kvalificiranega transportnega delavca.

Alojz PODVRATNIK, upokojen 5. aprila

Rodil se je 20. aprila 1945 v Lepinju pri Mozirju. Poročen z Matildo, rojeno Kumer.

Od 5. maja 1966 je bil neprekinjeno zaposlen v RLV. Zaposlil se je kot nekvalificiran delavec v Zunanjem obratu. Bil je večkrat premeščen, nazadnje leta 1975 v Jamski transport, kjer je delal do upokojitve. Leta 1968 je opravil izpit za polkvalificiranega delavca lesne stroke in leta 1976 izpit za kvalificiranega transportnega delavca. Bil je dejaven pri sindikatu.

Nagrajen za 20 let dela v RLV.

Ivan HRIBERŠEK, upokojen 7. aprila

Rodil se je 31. julija 1946 v Lopatniku pri Celju. Poročen z Majdo, rojeno Lešnik.

Od 23. februarja 1968 je neprekinjeno delal v RLV, s prekinitvijo zaradi službenja vojaščine pa že od leta 1964. Leta 1968 se je zaposlil kot polkvalificirani kopač v Jami vzhod. Bil je večkrat premeščen, nazadnje leta 1980 v jamo Škale, kjer se je tudi upokojil. Deset let je bil vodja odkopov širokih čel. Leta 1970 je opravil izpit za kvalificiranega kopača in leta 1979 tečaj za strelca.

Bil je dejaven pri sindikatu in v delavskem svetu podjetja. Je član Smučarskega skakalnega kluba Velenje.

Nagrajen za 20 let dela v RLV.

Franc RAMŠAK, upokojen 7. aprila

(tragično preminil 16. maja)

Rodil se je 28. decembra 1946 v Celju. Poročen s Stefanijo, rojeno Hriberšek.

Od 28. februarja 1968 je bil neprekinjeno zaposlen v RLV, od leta 1964 pa v rudniškem delu RŠC. Leta 1968 se je zaposlil kot kvalificirani kopač v Jami zahod. Bil je večkrat premeščen, nazadnje leta 1980 v Priprave, kjer se je upokojil kot rudarski nadzornik.

Nagrajen za 20 let dela v RLV.

Franc PAJER, upokojen 14. aprila

Rodil se je 6. julija 1939 v Završah pri Slovenj Gradcu. Poročen z Vero, rojeno Rakovnik.

Od 21. oktobra 1974 je bil neprekinjeno zaposlen v RLV, prej pa že v letih 1961 in 1963-65. Leta 1974 se je zaposlil kot kvalificirani kopač v Klasirnici, kjer je delal do upokojitve.

Sodeloval je pri udarniških akcijah za izgradnjo Velenja in okolice.

Nagrajen za 20 let dela v RLV.

Ivan ZIDAR, upokojen 14. aprila

Rodil se je 23. julija 1946 v Rogatcu pri Šmarjah pri Jelšah. Poročen z Ivano, rojeno Dobravec.

Od 26. septembra 1968 je neprekinjeno delal v RLV, prej pa že v letih 1966-67. Leta 1968 se je zaposlil kot kvalificirani kopač v Jami zahod. Bil je večkrat premeščen, nazadnje leta 1977 v Jamski transport, kjer je delal do upokojitve. Leta 1977 je opravil

izpit za upravljalca AKU-lokomotive. Nagrajen za 20 let dela v RLV.

Branko JESENIČNIK, upokojen 15. aprila

Rodil se je 28. februarja 1954 v Mislinji. Poročen z Eriko, rojeno Skarlovnik.

Od 17. junija 1974 je neprekinjeno delal v RLV, prej pa že v letih 1971-73. Leta 1974 se je zaposlil kot nekvalificiran kopač pri jamskem transportu. Bil je večkrat premeščen, nazadnje leta 1993 v Jamski transport, kjer se je tudi upokojil. Leta 1978 je opravil izpit za upravljalca stiskalnica.

Nagrajen za 20 let dela v RLV.

Jože POLENEK, upokojen 15. aprila

Rodil se je 18. marca 1959 v Celju. Poročen z Ireno, rojeno Lampret.

Od 7. junija 1982 je neprekinjeno delal v RLV. Zaposlil se je kot lesni tehnik v Mizarski dejavnosti. Bil je večkrat premeščen, nazadnje leta 1991 v HTZ, kjer se je upokojil kot izdelovalec usnjene galanterije.

Ivan HRUSTELJ, upokojen 30. aprila

Rodil se je 21. aprila 1947 v Šaleku. Poročen z Leopoldino, rojeno Teržan.

Od 18. septembra 1967 je neprekinjeno delal v RLV, prej pa že od 1965-66. Leta 1967 se je zaposlil kot kvalificirani rudar v Jami zahod. Bil je večkrat premeščen, nazadnje leta 1984 v Praktično izobraževanje, kjer se je upokojil kot rudarski inštruktor.

Nagrajen za 20 let dela v RLV.

Milan KOREN, upokojen 30. aprila

Rodil se je 30. marca 1946 v Podgorju pri Celju. Poročen z Ano, rojeno Kozan.

Od 27. februarja 1968 je neprekinjeno delal v RLV, prej pa že od 1965-66. Leta 1968 se je zaposlil kot kvalificirani električar v Jami zahod. Leta 1975 je bil premeščen v Jamsko mehanizacijo, kjer se je upokojil kot elektronadzornik. Leta 1965 je opravil dopolnilni izpit za KV električarja v metanskih jamah, leta 1977 pa delovodsko šolo v Mariboru in pridobil naziv delovodja-obratovni električar. Bil je član delavskega sveta in nekaterih komisij.

Nagrajen za 20 let dela v RLV, za 10 in 15 let članstva v jamski reševalni četi RLV in dobitnik priznanja Turističnega društva Velenje.

V RAZMISLEK

VELENJSKI RUDNIK JE PREMGOVNIK

Leta 1989 je upokojeni diplomirani inženir rudarstva Anton Seher zapisal razpravo z naslovom "Nekateri jezikovni problemi s področja montanističnih dejavnosti". Razprava je bila leta 1991 objavljena v 1. številki Rudarsko-metalurškega zbornika, revije za geologijo, rudarstvo in metalurgijo, ki šteje sedaj že 41. letnik. Ker so jezikovni problemi, ki so predmet razprave, aktualni, jih bomo v tej in naslednji številki Rudarja povzeli.

Pred približno sto leti je bila strokovna terminologija pri montanistični dejavnosti in tudi na drugih področjih pri nas pretežno nemška. S prebujanjem narodne zavesti se je pa pri nas tudi pri montanističnih dejavnostih začela pojavljati slovenska terminologija.

Uvajanje slovenskih strokovnih izrazov seveda ni potekalo brez težav. Če so naši predniki imeli za kakšno dejavnost ali predmet ustrezno domačo besedo, je bilo vse v redu. Večkrat je pa bilo potrebno tuje izraze posloveniti tudi tako, da so morali oblikovati čisto nove slovenske besede. S tem delom pa naši predniki niso imeli vedno najbolj srečne roke.

(...)

V nadaljevanju si ne bomo ogledovali samo osnovnih izrazov, ki se nanašajo na pridobivanje premoga, ampak bomo vzporedno pogledali tudi nekaj specifičnih izrazov, ki se nanašajo na pridobivanje rud. V praksi se namreč dogaja, da se nekateri specifični izrazi za rudarstvo napačno uporabljajo tudi za dejavnost pridobivanja premoga.

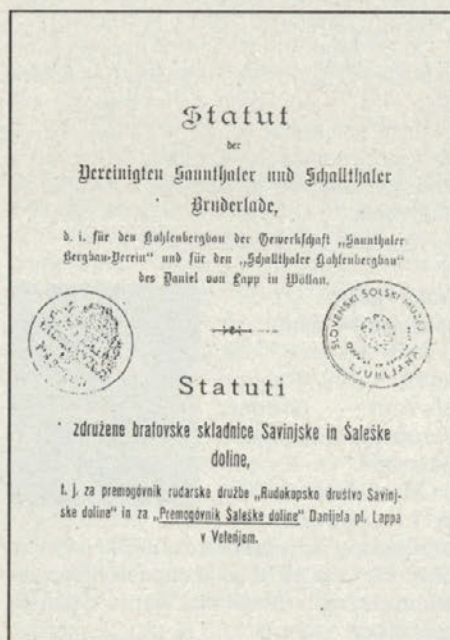
(...)

Naši predniki so že pred sto leti za nemški Kohlenbergwerk našli lep, ustrezen slovenski naziv premogovnik. Za dejavnost rudarstva vemo, da pri njej iščemo rude in jih pridobivamo. Delavci, ki opravljajo ta dela so rudarji in prostor, običajno pod zemljo, kjer rudo pridobivajo, imenujemo rudnik. Z ozirom na dejstvo, da premogni ruda (česar pa se mnogi ne zavedajo), imamo pri premogu podobno označevanje, kot smo ga navedli v zvezi s pridobivanjem rud.

Premog pridobivajo v premogovnikih premogarji, njihova dejavnost pa je premogarstvo ali premogovništvo. Ker je ta zadnja ugotovitev za precejšnji del Slovencev nova, pogledimo še nekaj dokumentacije za takšne trditve.

Trditve, da se podjetje, ki pridobiva premog, pravilno imenuje premogovnik in ne rudnik, smo z našim dokazovanjem doslej oprli le na Statut Bratovske skladnice, ki ga

je dal natisniti D. von Lapp, lastnik velenjskega premogovnika. Leta 1914 je velenjski premogovnik prešel v lastništvo avstrijskega erarja in se je imenoval enostavno K.u.k. (Keiserliche und Königliche) Bergbau Wöllan. Ko je konec 1918. leta stara Avstrija propadla, je velenjski premogovnik iz njenega lastništva prešel v last novoustanovljene države SHS. Deželna vlada za Slovenijo je na svoji seji 16. septembra 1919 sklenila - in objavila v Uradnem listu -, da je novi naziv za bivši K.u.k. Bergbau Wöllan Državni premogovnik Velenje.

V Uradnem listu objavljen naziv podjetja je seveda zaživel tudi v vsakdanji rabi. Premogovnik si je dal natisniti nove glave na pisemski papir in izdelati nove stampiljke. Z novim naslovom so opremljali svojapisma tudi kupci premoga in druge stranke, ki so imele opravke s premogovnikom. Tako je šlo približno do leta 1927.

V velenjskem primeru pa se nekdo ni hotel sprijazniti s slovenskim naslovom premogovnika. Kot državni premogovnik je tudi velenjski spadal pod Generalno direkcijo državnih montanističnih podjetij v Sarajevu. Na začetnih dopisih v letu 1919 je ta direkcija nekaj časa še naslavljala svojo pošto na

Državni premogovnik Velenje. Potem je pa kar kmalu začela pisati na Državni rudnik Velenje, kot je pač bila navada v Bosni. Nazadnje so popustili tudi v Velenju in začeli za svoje podjetje uporabljati (napačni)

naziv Državni rudnik Velenje. Šlo je pa še naprej: premogovniške stampiljke, ki so bile v začetnih povojnih letih s slovenskimi napis, so dobile napise v latinici in cirilici, nekatere v celoti v cirilici in s srbskim besedilom. Ni ga bilo med osebjem uprave v Velenju, ki bi se upr takemu početju.

Tudi napisi na "rudniških" zgradbah so bili v dveh pisavah. Latinični in cirilski napis sta npr. ohranjena na fotografijah prve TE v Velenju in na kopalnici-čakalnici.

Napačni nazivi so torej izrinili lepe in pravilne slovenske!

Na tem mestu je prav, da omenimo še en slovenski naziv, ki je med obema vojnama veljal za močno premogovno družbo. Ta družba, ki je svoj sedež imela najprej na Dunaju in se je imenovala Trifailer Kohlenwerksgesellschaft, je po prvi svetovni vojni svoj sedež z Dunaja prenesla v Ljubljano. Tu si je seveda morala nadeti slovenski naziv in ta se je glasil: Trboveljska premogokopna družba. Torej ne rudarska družba!

DRŽAVNI PREMGOVNIK VELENJE

Po drugi svetovni vojni je naziv premogovnik spet oživel. V Uradnem listu Slovenije je januarja 1948. leta za senovsko montanistično podjetje registriran naziv Premogovnik Senovo. Ta naziv je - na žalost - veljal le do julija 1950, ko se je pojavil naziv Rudnik rjavega premoga Senovo, ki velja tudi še danes.

Marca 1948. leta je bilo velenjsko podjetje registrirano kot Rudnik lignita Velenje, istočasno pa je zabukoviško podjetje dobilo uradni naziv Premogovnik Zabukovica. Enako je bilo aprila 1948. leta tudi laško podjetje registrirano kot Premogovnik Laško. Oktobra istega leta je bil registriran za pridobivanje premoga tudi Premogovnik Kanižarica. Iz vseh teh podatkov vidimo, da je bila pri poimenovanju podjetij za pridobivanje premoga velika jezikovna zmeda.

nadaljevanje prihodnjic